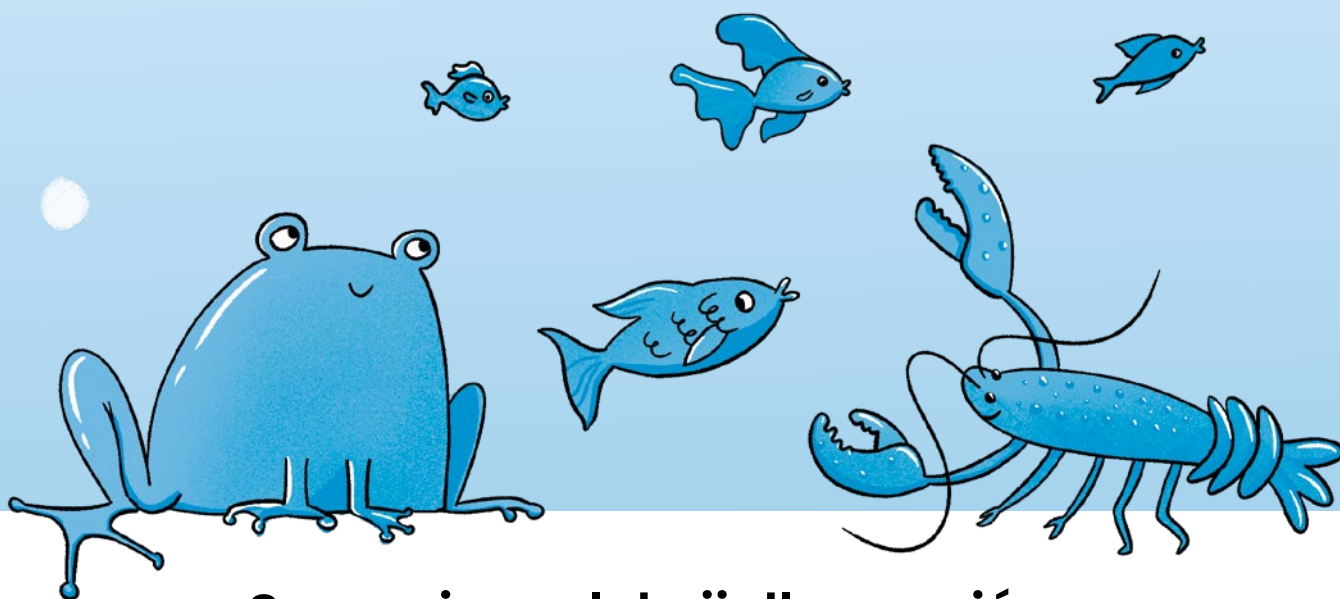

Ryby ~ ~ żaby raki ~

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki”?
Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach
języka polskiego jako obcego/drugiego

**Scenariusze lekcji dla uczniów
w klasach IV–VIII**

Samanta Busiło, Katarzyna Duda, Marta Koperska, Marlena Olechowska, Agata Roćko

Instytut Badań Literackich PAN

Ryby
żaby
raki

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki”?

Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach
języka polskiego jako obcego/drugiego

Scenariusze lekcji dla uczniów w klasach IV–VIII

Samanta Busiło, Katarzyna Duda, Marta Koperska, Marlena Olechowska, Agata Roćko

REDAKCJA

Samanta Busiło, Agata Roćko

RECENZENT

Beata K. Jędryka

ILUSTRACJE, PROJEKT GRAFICZNY TECZKI

Aleksandra Majewska

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD, KOREKTA WYDAWNICZA, DRUK

Vizard Andrzej Zawadzki

ZDJĘCIA

photogenica.pl

pixabay.com

ISBN

978-83-67637-16-9

Wydanie I, Warszawa 2023

Instytut Badań Literackich PAN

Publikacja została sfinansowana ze środków
Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej
w ramach Programu Promocja Języka Polskiego.

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
we Lwowie

PATRONAT

Konsulat Generalny RP we Lwowie

RYBY, ŻABY, RAKI CZY RUPAKI? Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach języka polskiego jako obcego / drugiego

Wstęp

W 2022 roku w polskich szkołach uczyło się ok. 150 tys. dzieci z Ukrainy, które przybyły do Polski po wybuchu wojny. Rozpoczęły one edukację językową i przedmiotową, przystępując jednocześnie procesy adaptacji kulturowej. W tym samym czasie w wielu szkołach ukraińskich uczniowie rozpoczynali albo kontynuowali naukę języka polskiego, którego prestiż w ostatnich latach znacznie wzrósł za wschodnią granicą. Po obu stronach granicy nauczyciele stanęli przed zadaniem wyboru podręcznika. W ciągu ostatnich dwudziestu lat na rynku wydawniczym pojawiło się sporo atrakcyjnych podręczników do nauki języka polskiego jako obcego / drugiego / odziedziczonego, w tym materiałów dydaktycznych opracowanych z myślą o dzieciach i młodzieży. Większość z nich, wykorzystując popularne w glottodydaktyce podejście komunikacyjne i zadaniowe, koncentruje się na rozwoju kompetencji z zakresu języka ogólnego i zawiera materiały autentyczne. Nieliczne publikacje zostały opracowane z myślą o kształceniu w zakresie języka edukacji szkolnej. Bardzo rzadko w nich wykorzystuje się teksty literackie. A przecież z tego typu tekstami spotykają się ukraińskie dzieci w polskich szkołach. Ponadto poezja jest świetnym twórczym w procesie kształcenia kompetencji językowych i międzykulturowych. Właśnie dlatego z myślą o wsparciu nauczycieli i uczniów powstały scenariusze zajęć z języka polskiego jako obcego, w których wykorzystano wiersze. Przedstawione materiały są wynikiem doświadczeń zdobytych przez Autorki podczas pracy z uczniami z Ukrainy oraz wieloletniej współpracy Zespołu Literatura a Glottodydaktyka Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk oraz Katedry Języków Słowiańskich Uniwersytetu Przykarpackiego im. Wasyla Stefanyka, która w 2023 roku zaowocowała realizacją projektu „*Ryby, żaby, raki*” czy „*Rupaki*”? *Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach języka polskiego jako obcego / drugiego*. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane ze środków Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej w ramach Programu Promocja Języka Polskiego. Bardzo dziękujemy wszystkim osobom, które przyczyniły się do powstania publikacji.

CO ZAWIERA KOMPLET MATERIAŁÓW, DLA KOGO JEST PRZEZNACZONY

Komplet materiałów obejmuje 10 scenariuszy zajęć z języka polskiego jako obcego / drugiego / odziedziczonego dla uczniów w klasach IV – VIII (w polskim systemie edukacji), którzy opanowali polski alfabet oraz reprezentują poziomy biegłości językowej od A1 do B2 w skali ESOKJ. Każdy z nich zawiera: karty pracy ucznia, scenariusz zajęć ze wskazówkami metodycznymi dla nauczyciela oraz propozycję gier i zabaw dydaktycznych w postaci załączników.

JAKIE SĄ ZAŁOŻENIA METODYCZNE

Każdy scenariusz przewiduje realizację celów dydaktycznych zgodnych z postulatami współczesnej glottodydaktyki w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego / drugiego (por. *CEFR Companion Volume, Programy nauczania języka polskiego jako obcego*) z elementami kompetencji w zakresie języka edukacji szkolnej (w wybranych scenariuszach). Wykorzystuje aktywizujące techniki nauczania, jest ukierunkowany na rozwój kompetencji komunikacyjnych, językowych, międzykulturowych i kluczowych kompetencji w edukacji w XXI wieku (por. kompetencje kluczowe Rady Europy).

Każdy scenariusz zakłada pracę z tekstem literackim, wierszem, należącym do kanonu poezji polskiej. Wybrany utwór stanowi: a) pretekst do wprowadzenia struktur językowych (leksyki i gramatyki) i kształcenia kompetencji komunikacyjnych, b) kontekst do treści kulturowych, c) tekst do interpretacji z wykorzystaniem narzędzi analizy tekstów (por. Wiola Próchniak, *Klucz do wierszy*).

Scenariusz wykorzystuje również naturalne funkcje poezji, która pozwala kształtować wartości estetyczne i wrażliwość uczniów.

JAKA JEST STRUKTURA ZAJĘĆ

Zajęcia realizują popularną w dydaktyce języków obcych strukturę PPP (ang. Presentation – Practise – Produce) oraz ESA (ang. Engage – Study – Activate). FAZA PREZENTACJI to czas wprowadzenia struktur językowych, a także pracy z tekstem wiersza. Opiera się ona na sprawnościach receptywnych (rozumienia tekstów) przy zachowaniu zasad rozwijania tych sprawności, tj. wprowadzeniu słownictwa, zaplanowaniu ćwiczeń przed, w trakcie i po słuchaniu / czytaniu tekstów, stwarzając sytuacje do mówienia. Aktywności uczniów w tej fazie zostały zaplanowane tak, by uruchamiać różne typy inteligencji (muzyczna, ruchowa, wizualno-przestrzenna, itp.). Tę fazę poprzedza krótka ROZGRZEWKI, która pozwala skoncentrować uwagę uczniów na temacie. Jest to bardzo ważny etap lekcji, od niego zależy stopień motywacji i zaangażowania uczniów, co przekłada się na sukces edukacyjny.

FAZA PRAKTYKI to czas utrwalenia struktur językowych (ćwiczeń leksykalnych i gramatycznych), ew. również czas analizy struktur gramatycznych metodą indukcji lub dedukcji. W tej fazie wykorzystujemy GRY I ZABAWY DYDAKTYCZNE opracowane z myślą o różnych typach inteligencji.

FAZA PRODUKCJI to czas aktywności językowej uczniów: MÓWIENIA I PISANIA z uwzględnieniem ćwiczeń przygotowujących do konkretnych zadań z mówienia kontrolowanego, sterowanego i wolnego, a także pisanie. Pisanie może być zaplanowane jako praca samodzielna ucznia w domu.

CO ZAWIERA OPIS SCENARIUSZA ZAJĘĆ

W scenariuszu zajęć wskazano poziom biegłości językowej oraz wiek uczniów, dla których został opracowany. Warto jednak pamiętać, że są to dane orientacyjne. Scenariusz zawiera również opis celów dydaktycznych (formułowany w postaci konkretnych kompetencji i umiejętności), a także przebieg zajęć ze wskazaniem czynności nauczyciela i ucznia według kolejności zadań dydaktycznych. Ponadto nauczyciel znajdzie w nim wskazówki metodyczne, sposoby realizacji ćwiczeń, pomysły na fakultatywne aktywności (w tym gry i zabawy), dzięki czemu ma możliwość adaptacji materiałów do danej sytuacji dydaktycznej. Wybrane scenariusze zawierają również linki do zadań interaktywnych przygotowanych w wybranej aplikacji do tworzenia quizów.

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ PRZYGOTOWUJĄC ZAJĘCIA

Planując zajęcia, warto zadbać o spójność założonych celów z zaplanowanymi strategiami dydaktycznymi oraz programem przewidzianym na dany poziom biegłości językowej, a także profilem grupy wiekowej uczniów. Warto również przewidzieć aktywności fakultatywne (dla grupy o nieco wyższych lub niższych kompetencjach językowych), w czym pomocne mogą być propozycje opisane we wskazówkach dla nauczyciela, a także dodane do scenariuszy gry i zabawy dydaktyczne. Jeśli treści stwarzają takie możliwości, dobrze jest zaplanować rozwój kompetencji w zakresie języka edukacji szkolnej. Planując aktywności ucznia i nauczyciela, warto pamiętać, żeby czas mówienia nauczyciela był skrócony do niezbędnego minimum, a czas aktywności uczniów był możliwie długi. Należy zadbać również o to, by przestrzeń edukacyjna wprowadzała uczniów w temat utworu, zajęć. Można w tym celu wykorzystać przedmioty, akcesoria, plakaty, rośliny, zapachy, dźwięki itp.

RYBY, ŻABY, RAKI CZY RUPAKI?

Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach języka polskiego jako obcego / drugiego

Spis treści

AUTOR	Poziom	Klasa	UMIEJĘTNOŚCI	Materiały audio i wideo
1 Jan Brzechwa <i>Na wyspach Bergamutach</i> (oprac. Samanta Busiło)	A1/A2	4–5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> nazywa zwierzęta, które żyją w lesie, na wsi i w mieście umie krótko opisać, co robią zwierzęta i jakie są umie rozmawiać o swoim zwierzęciu lub o zwierzęciu koleżanki/kolegi rozumie prosty tekst o zwierzętach koleżanki/kolegi formułuje podstawowe pytania do tekstu ma świadomość, jakie zwierzęta są popularne w Polsce i w jego kraju, jaka jest ich rola ma świadomość istnienia zwierząt domowych i hodowlanych (język edukacji szkolnej / język przyrody) 	Piosenka (adaptacja wiersza <i>Na wyspach Bergamutach</i>)
2 Jan Brzechwa <i>Ryby, żaby i raki</i> (oprac. Agata Ročko)	A2	4–5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> nazywa i wymienia zawody, które pojawiają się w wierszu zna nazwy wybranych zawodów, w tym rzadkich rozumie tekst wiersza formułuje podstawowe pytania do tekstu literackiego rozumie związki frazeologiczne z wiersza i potrafi umieścić je w odpowiednim kontekście opisuje umiejętności ludzi związane z wykonywanym zawodem potrafi napisać, jaki zawód chciałby wykonywać i dlaczego 	Piosenka (adaptacja wiersza <i>Ryby, żaby i raki</i>)
3 Wanda Chotomska <i>Pan Bałagan</i> (oprac. Marta Koperska)	A1/A2	4–5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> odpowiada na pytanie <i>Gdzie?</i> (wykorzystuje formy miejscownika) opisuje relacje przestrzenne (wykorzystując przyimki) opisuje swój pokój rozumie wypowiedź kolegi/koleżanki na temat pokoju zadaje pytania dotyczące położenia przedmiotów podaje przykłady sytuacji, w których używa się związków frazeologicznych: <i>bujać w obłokach</i>, <i>być w siódmym niebie</i>, <i>być w kłopotcie</i> opisuje <i>świat na opak</i> – taki, który <i>stanął na głowie</i> 	Nagranie z wierszem <i>Pan Bałagan</i>
4 Dorota Gellner <i>Śniadanko baranka</i> (oprac. Katarzyna Duda)	A1	4–5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> nazywa poszczególnych członków rodziny umie krótko opisać członków rodziny umie rozmawiać o swojej rodzinie lub o rodzinie koleżanki/kolegi rozumie tekst o rodzinie zna różne modele rodziny 	
5 Adam Mickiewicz <i>Pani Twardowska</i> (oprac. Marta Koperska)	B1/B2	5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> rozumie, czym jest legenda opowiada legendę o panu Twardowskim wykorzystuje formy czasu przeszłego (od czasowników zakończonych na <i>-ąć</i> i <i>-eć</i>) stosuje wyrażenia określające następstwo zdarzeń zna treść fragmentu <i>Pani Twardowskiej</i> A. Mickiewicza na podstawie tekstów kultury wykorzystanych na lekcji określa cechy charakteru Twardowskiego tłumaczy, czym jest archaizm, podaje przykłady archaizmów pisze legendę pochodzącą z jego kraju 	Film <i>Pan Twardowski</i>
6 Julian Tuwim <i>Deszczyk (Kapuśniaczek)</i> (oprac. Marlena Olechowska)	A2/B1	5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> nazywa pory roku i zjawiska atmosferyczne wskazuje zjawiska charakterystyczne dla danej pory roku umie rozmawiać o swojej ulubionej porze roku tworzy zdrobnienia nazw zjawisk atmosferycznych formułuje podstawowe pytania do tekstu rozumie tekst wiersza potrafi opisać, jaki jest w wierszu deszcz potrafi wskazać w wierszu czynności deszczu 	

RYBY, ŻABY, RAKI CZY RUPAKI?

Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach języka polskiego jako obcego / drugiego

Spis treści

AUTOR	Poziom	Klasa	UMIEJĘTNOŚCI	Materiały audio i wideo
7 Julian Tuwim <i>Dwa wiatry</i> (oprac. Marlena Olechowska)	A1/A2	4–5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> nazywa bohaterów wiersza opisuje, co robiły i robią wiatry oraz jakie one są rozmawia o swoim przyjacielu lub przyjaciółce z kolegą / koleżanką rozumie tekst o przyjacielu Karola uzupełnia notatkę na temat wiersza podaje wyrazy o przeciwnym znaczeniu 	Nagranie z wierszem <i>Dwa wiatry</i>
8 Julian Tuwim <i>Dyzio Marzyciel</i> (oprac. Katarzyna Duda)	A1/A2	4–5	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> potrafi nazwać wybrane produkty spożywcze opisuje smaki (wykorzystuje przymiotniki zakończone na -owy / -owa / -owe) potrafi nazywać ulubione dania, rozmawiać o zwyczajach żywieniowych nazywa podstawowe czynności w kuchni potrafi sformułować przepis na naleśniki 	
9 Tadeusz Różewicz <i>List do ludożerców</i> (oprac. Samanta Busiło)	B1	6–7	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> formułuje prośby i porady (wykorzystuje formy trybu rozkazującego) pisze krótki list do kolegów z klasy wskazuje przerośnięte i dosłowne znaczenie słowa <i>ludożerca</i> rozumie różnicę pomiędzy znaczeniami słów <i>egoista</i> i <i>altruista</i> podaje przykłady zachowań oraz cechy egoisty i altruisty; potrafi podać synonimy tych słów ocenia moralnie postawę egoisty i altruisty 	
10 Danuta Wawiłow <i>O Rupakach</i> (oprac. Agata Roćko)	A1	4	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> nazywa zwierzęta występujące w wierszu opisuje Rupaki, które pojawiły się w wierszu opisuje swojego Rupaka rozumie przekaz wiersza formułuje podstawowe pytania do tekstu porównuje cechy zwierząt do cech charakteru ludzi zamienia liczbę mnogą na pojedynczą rzeczowników określających w wierszu Rupaki ma świadomość istnienia świata rzeczywistego i świata marzeń sennych 	Nagranie z wierszem <i>O Rupakach</i>

1. Na wyspach Bergamutach

Jan Brzechwa

SAMANTA BUSIŁO

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Kto mieszka na wyspach Bergamutach? Wysłuchaj wiersza i podpisz ilustracje.

Na wyspach Bergamutach
Podobno jest kot w butach.

Widziano także ośła,
Którego mrówka niosła.

Jest kura samograjka
Znosząca złote jajka,

Na dębach rosną jabłka
W gronostajowych czapkach,

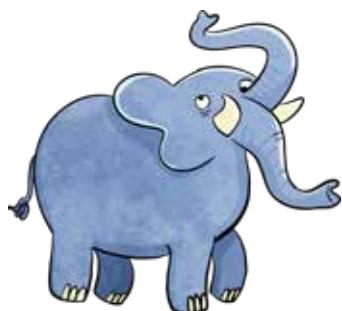
Jest i wieloryb stary,
Co nosi okulary,

Uczone są łososie
W pomidorowym sosie,

I tresowane szczury
Na szczycie szklanej góry.

Jest słoń z trąbami dwiema
I tylko... wysp tych nie ma.

1. Na wyspach Bergamutach

Jan Brzechwa

SAMANTA BUSIŁO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 2. A) Gdzie żyją koty: na wsi, w mieście czy w lesie? Podpisz ilustracje i dopasuj zgodnie z przykładem.

kot • lis • krowa • ~~kura~~ • koń • zając • wilk • sowa • pies • ryba

.....

.....

..... kura

.....

.....

w lesie

na wsi

w mieście

w morzu

.....

.....

.....

.....

.....

B) Dokończ zdania zgodnie z podanym przykładem.

Kot żyje na wsi i w mieście.

Pies żyje ...

Kura żyje ...

Ryba żyje ...

Sowa żyje ...

Krowa żyje ...

Koń żyje ...

Lis żyje ...

Co to
znaczy?

Uwaga!

zwierzęta mogą być dzikie
(np. wilk),
hodowlane (np. kura)
i domowe (np. pies)

Podaj inne przykłady.

1. Na wyspach Bergamutach

Jan Brzechwa

SAMANTA BUSIŁO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 3. Co robi koń? Uzupełnij luki zgodnie z przykładem.

a) Koń biega / pływa / lata.

d) szczeka / miauczy / śpiewa.

b) biega / pływa / lata.

e) szczeka / miauczy / muczy.

c) pływa / skacze / lata.

f) szczeka / miauczy / muczy.

ZADANIE 4. Jaki jest kot Filemon? Przeczytaj tekst i wykonaj zadania zgodnie z przykładem.

Gramy!

Mam na imię Ania, a to mój rudy kot Filemon. Dostałam go na urodziny. Mieszkamy na wsi. Filemon skończył dwa lata. Jest bardzo mądrym kotem. Często bawimy się razem piłką. Biega za piłką jak pies, bardzo to lubi. Lubi też inne zwierzęta – psy i kury. Filemon boi się myszy tak jak burzy. Ucieka przed deszczem i piorunami, chowa się pod fotelem. Uwielbia leżeć na słońcu i spać. Gdy jest głodny, głośno miauczy. Bardzo lubi pić mleko, ale mleko jest zdrowe tylko dla małych kotów. Dlatego bardzo rzadko daję mu mleko.

A) Czy to prawda?

B) Ułóż pytania do tekstu.

0. Filemon to kot Ani. tak / nie
1. Dziewczynka mieszka w mieście. tak / nie
2. Kot ma dwa lata. tak / nie
3. Filemon lubi bawić się piłką. tak / nie
4. Kot Ani boi się burzy. tak / nie
5. Duże koty mogą pić mleko. tak / nie

Jak ma na imię kot Ani?	
Filemon.	
Gdzie	?
Na wsi.	
Ile	?
Dwa.	
Co	?
Bawić się piłką.	
Czego	?
Burzy.	

1. Na wyspach Bergamutach

Jan Brzechwa

SAMANTA BUSIŁO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 5. Jaki on jest? Dopasuj słowa z ramki do fotografii zgodnie z przykładem.

rudy • biało-czarny • czarny • mały • duży • leniwy • niegrzeczny • ~~głodny~~ • biały

a) duży, głodny, rudy

b)

c)

d)

e)

f)

ZADANIE 6. A ty masz kota albo psa? Może masz inne zwierzątko. Może znasz jakiegoś kota albo psa. Jaki on jest? Masz jego zdjęcie? Jakie są zwierzęta w twoim kraju?

Przedstaw krótko swoje zwierzątko (albo zwierzę babci, dziadka, kolegi, koleżanki). Napisz, jak się nazywa, skąd je masz, jakie jest, ile ma lat, co lubi robić, co lubi jeść.

żółw

chomik

papuga

1. Na wyspach Bergamutach

Jan Brzechwa

Scenariusz zajęć

A1/A2
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

https://www.youtube.com/watch?v=o_ECELn40_s

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi nazwać zwierzęta, które żyją w lesie, na wsi i w mieście
- umie krótko opisać, co robią zwierzęta, jakie są
- może porozmawiać o swoim zwierzęciu lub o zwierzęciu koleżanki / kolegi
- rozumie tekst o kocie koleżanki / kolegi
- formułuje podstawowe pytania do tekstu
- ma świadomość, jakie zwierzęta są popularne w Polsce i w jego kraju, jaka jest ich rola
- ma świadomość istnienia zwierząt domowych i hodowlanych (język edukacji szkolnej: język przyrody)

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel pyta dzieci: *Lubicie zwierzęta? Kto ma kota? Kto ma psa? Jak się nazywa? itp. Jakie inne zwierzęta znacie? A wiecie, co to jest?* Pokazuje karty i przechodzi do zadania 1.

ZADANIE 1 (słuchanie)

Źródło nagrania: [Youtube/bajubaj.pl/nawyspachbergamutach](https://www.youtube.com/watch?v=bajubaj.pl/nawyspachbergamutach)

Przed słuchaniem

Nauczyciel prezentuje karty ze zwierzętami (wymienionymi w piosence), uczniowie nazywają zwierzęta, powtarzają chóralnie. Następnie nauczyciel wyjaśnia uczniom zasady gry.

W trakcie słuchania

Wersja A (zabawa w ruchu KOMÓRKI DO WYNAJĘCIA)

Nauczyciel układa na ziemi karty. W trakcie piosenki uczniowie wędrują rytmicznie po klasie. Gdy pada nazwa zwierzęcia w piosence, uczniowie podbiegają do karty z ilustracją zwierzęcia.

Wersja B (zabawa w ruchu SIADAM / WSTAJĘ)

Nauczyciel rozdaje uczniom karty. Karty mogą się powtarzać. W trakcie słuchania piosenki uczniowie wstają i machają kartami w rytm muzyki, gdy w piosence wymienia się nazwy zwierząt, których karty otrzymali.

Po słuchaniu

Nauczyciel pokazuje ilustracje zwierząt na kartach, dzieci nazywają. Dzieci podpisują ilustracje w karcie pracy (zadanie 1). Nauczyciel pyta: *Gdzie są Wyspy Bergamuty? Kto niósł osła? Kto ma okulary? Czy podobała Wam się piosenka? Chcecie zaśpiewać? Spróbujemy!* Nauczyciel czyta po wersie, dzieci powtarzają. Można wykorzystać technikę czytania sylabami i klaskania. Następnie dzieci śpiewają razem z nagraniem.

ZADANIE 2 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Czy znacie te zwierzęta?* Wskazuje fotografie, uczniowie nazywają, powtarzają i podpisują ilustracje. Następnie nauczyciel pyta: *Gdzie żyje kot: na wsi / w mieście / w morzu czy w lesie?* Uczniowie odpowiadają. Łączą zwierzęta z miejscem linią. Fakultatywnie: tzw. „łańcuszek” – nauczyciel pyta wybranego ucznia: *Gdzie mieszka sowa?* Uczeń odpowiada, wybiera innego ucznia, któremu zadaje podobne pytanie i tak po kolei uczniowie pytają się nawzajem i odpowiadają. Następnie uczniowie zapisują zdania i czytają (można zadać tę część ćwiczenia do domu). Z myślą o rozwijaniu kompetencji języka edukacji szkolnej (języka przyrody) można wprowadzić terminy: *zwierzęta hodowlane i zwierzęta domowe*.

ZADANIE 3 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Co robi koń? Biega czy pływa?* Uczniowie odpowiadają. Nauczyciel zaprasza do wykonania zadania 3. Nauczyciel prosi wybranego ucznia, by przeczytał przykład. Uczniowie po kolei wykonują zadanie. Na koniec nauczyciel może zapytać o inne zwierzęta (*Które zwierzęta biegną?*) i podać inne przykłady. Uczniowie powtarzają, odpowiadają.

UTRWALENIE SŁOWNICTWA

Gry dydaktyczne

Gra 1 MEMORY / DOMINO

Z myślą o utrwaleniu słownictwa można najpierw przeprowadzić grę MEMORY (nazwy zwierząt, por. załącznik), DOBBLE, ew. DOMINO OBRAZKOWE (słowo łączymy z ilustracją). Należy wybrać liczbę par odpowiednią do możliwości uczniów. Fakultatywnie można wykorzystać krzyżówkę. Praca w parach lub grupach.

Gra 2 KALAMBURY / ZGADNIJ KIM JESTEŚ

Następnie można przeprowadzić grę KALAMBURY albo ZGADNIJ KIM JESTEM. W grze ZGADNIJ KIM JESTEŚ, uczeń losuje kartę zwierzęcia, którą nauczyciel przyczepia mu na plecach. Uczeń zadaje pytania, na które pozostali uczniowie mogą odpowiedzieć tylko tak lub nie, np. (KOŃ) *Czy mieszkam na wsi – TAK. Czy latam. – NIE. Czy lubię mleko? – NIE.*, itp. *Czy to jest koń? – TAK!* Przygotowując uczniów do tej gry, można wprowadzić dodatkowe słownictwo: *ma pióra, dziób, łapy, ogon*, itp. Należy kierować się poziomem biegłości językowej uczniów oraz czasem trwania zajęć.

ZADANIE 4 (wprowadzenie do mówienia i pisania, czytanie)

Nauczyciel pokazuje fotografię Ani z kotem. Pyta uczniów: *Jak myślicie, jaki jest kot Ani? Jak ma na imię? Co lubi jeść? Gdzie mieszka? Co lubi robić? Przeczytamy tekst i sprawdzimy, czy to prawda... Uczniowie czytają tekst i wykonują zadanie (por. wskazówki we wstępie dot. zadania typu prawda / fałsz). Następnie może nastąpić krótka rozmowa na temat zwierząt uczniów.*

Ćwiczenia online

[Learningapps.com/Ryby_żaby_raki/nawyspachbergamutach](https://learningapps.com/Ryby_żaby_raki/nawyspachbergamutach)
<https://learningapps.org/watch?v=pdi5Subi4j23>

1. Na wyspach Bergamutach

Jan Brzechwa

Scenariusz zajęć

A1/A2
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

https://www.youtube.com/watch?v=o_ECELn40_s

ZADANIE 5 (wprowadzenie do mówienia i pisania)

Nauczyciel pokazuje fotografie i pyta *Jaki jest ten pies / kot?* Uczniowie odpowiadają i podpisują fotografie. Po wykonaniu ćwiczenia można zapytać uczniów, jakie są ich zwierzęta. Wprowadzić nowe słownictwo.

ZADANIE 6 (mówienie i pisanie)

Zadanie pisemne uczniowie wykonują jako pracę samodzielną na lekcji albo w domu. Można wspólnie z uczniami przygotować listę słów i wyrażeń potrzebnych do wykonania zadania i zapisać ją na tablicy (nauczyciel) i w zeszytcie (uczniowie). Przygotowując uczniów do zadania, warto najpierw wykonać podobne zadanie ustnie w klasie. Można również jako przygotowanie do zadania wykonać zadanie fakultatywne.

Zadanie fakultatywne (mówienie: ANKIETA)

Zadanie to warto przeprowadzić przed zadaniem 6. Uczniowie dostają zadanie, by zebrać informacje o zwierzętach kolegów w klasie. Muszą przeprowadzić wywiad co najmniej z dwójgim lub trojgim uczniów (w zależności od liczebności grupy). Każdego z kolegów pytają, jak się nazywa jego zwierzę, skąd je ma, ile ma lat, jakie jest, co lubi robić, co lubi jeść. Można wykonać tabelę przedstawioną w załączniku 2. Następnie prezentują zebrane informacje (o wybranym uczniu) na forum klasy.

Uwaga

Podczas zajęć warto zwrócić uwagę na formy fleksyjne rzeczownika zwierzę. Uczniowie powinni mieć możliwość dodatkowych ćwiczeń gramatycznych, jeśli zajdzie taka potrzeba. Lekcję można rozbudować i porozmawiać o sposobach, w jaki człowiek dba o zwierzęta, opiekuje się nimi.

Scenariusz 1 • Załącznik 2

Gra ANKIETA

CZY MASZ PSA?

nasze zwierzęta

	I	II	III	IV	V
Imię koleżanki/kolegi					
I Czy ma zwierzę? Jakie? Jak się nazywa?					
II Skąd je ma? Ile ma lat?					
III Jakie jest?					
IV Co lubi robić?					
V Co lubi jeść?					

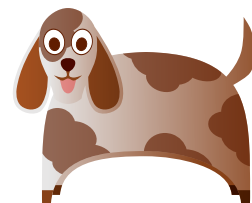
„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

CZY MASZ PSA?

nasze zwierzęta

Imię
koleżanki/kolegi

--	--	--	--

I
Czy ma
zwierzę?
Jakie?
Jak się
nazywa?

--	--	--	--

II
Skąd je ma?
Ile ma lat?

--	--	--	--

III
Jakie jest?

--	--	--	--

IV
Co lubi robić?

--	--	--	--

V
Co lubi jeść?

--	--	--	--

2. Ryby, żaby i raki

Jan Brzechwa

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Posłuchaj piosenki (dwa razy) i wpisz brakujące słowa do tekstu:

Ryby, żaby i raki
Raz wpadły na pomysł taki,
Żeby opuścić staw, sięść pod drzewem
I zacząć¹ śpiewem.

No, ale cóż, kiedy ryby
.....² tylko na niby,
Żaby na aby-aby,
A rak byle jak.

Karp wydał żałośnie skrzykle:
„Słuchajcie mnie, przyjaciele,
Mam sposób zupełnie prosty –
Zacznijmy³ mosty!”

No, ale cóż, kiedy ryby
Budowały tylko na niby,
Żaby na aby-aby,
A rak byle jak.

Odezwie się więc ropucha:
„Straszna u nas posucha,
Coś⁷, coś zaróbmy,
Trochę żywności kupmy!
Jest sposób, ja wam mówię,
Zacznijmy⁸ obuwie!”

No, ale cóż, kiedy ryby
.....⁹ tylko na niby,
Żaby na aby-aby,
A rak byle jak.

Rak tedy⁴: „Rodacy,
Musimy wziąć się do pracy,
Mam pomysł zupełnie nowy –
Zacznijmy⁵ podkowy!”

No, ale cóż, kiedy ryby
.....⁶ tylko na niby,
Żaby na aby-aby,
A rak byle jak.

Lin wreszcie tak powiada:
„Czeka nas tu zagłada,
.....¹⁰ staw przeciw prawu –
Musimy wrócić do stawu”.
I poszły, lecz na ich szkodę
Ludzie¹¹ wodę.
Ryby w płacz, reszta też, lecz czy łzami
.....¹² staw, zważcie sami?

Zwłaszcza że przecież ryby
Płakały tylko na niby,
Żaby na aby-aby,
A rak byle jak!

2. Ryby, żaby i raki

Jan Brzechwa

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

- **ZADANIE 2. A)** Dopasuj fotografie do zawodów, które chciały wykonywać zwierzęta w wierszu. Jakie inne zawody możesz zaproponować bohaterom wiersza?

kowal • śpiewak / śpiewaczka • inżynier dróg i mostów • szewc • krawiec / krawcowa
~~dekarz~~ • drwal • pielęgniarz / pielęgniarzka • rybak • weterynarz

dekarz

- B)** Co chciały robić ryby, żaby i raki? Kim chciały zostać, żeby zarabiać?

0. Ryby chciały zacząć ... zarabiać śpiewem ... ,
chciały zostać ... śpiewakami ..

1. Karp chciał zacząć ,
chciał zostać ..

2. Rak chciał zacząć ,
chciał zostać ..

3. Ropucha chciała zacząć ,
chciała zostać ..

Uwaga!

być / zostać + narzędnik
(kim? czym?) np.:
aktorem, aktorką

2. Ryby, żaby i raki

Jan Brzechwa

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

Gramy!

robić coś na niby

udawać, oszukiwać,
że się coś robi

robić coś byle jak

robić coś mało starannie, niedokładnie,
bez zaangażowania

 ZADANIE 3. Ułóż zdania z wyrażeniami „robić coś na niby”, „robić coś byle jak”. Opisz sytuację, w której ich użyjesz.

0. Odrabiałam lekcje tylko **na niby**, ale **po cichu** grałam w gry.
Odrabiałam lekcje byle jak, więc dostataam tylko tróje.

1. Robić coś na niby

.....

2. Robić coś byle jak

.....

 ZADANIE 4. A) Przeczytaj jeszcze raz wiersz „Ryby, żaby i raki” i odpowiedz, czy to prawda czy fałsz?

0. Ryby, żaby i raki chciały opuścić staw. tak / nie
1. Ryby, żaby i raki chciały założyć własną firmę. tak / nie
2. Karp chciał zostać inżynierem budowlanym. tak / nie
2. Rak chciał zostać kowalem. tak / nie
3. Ropucha chciała zostać aktorką. tak / nie
4. Lin chciał wrócić do stawu. tak / nie

 B) Ułóż pytania do tekstu.

0. Gdzie chciały sięść ryby, żaby i raki?

1. Jak ?

2. Jaki ?

3. Co ?

4. W jaki sposób ?

..... ?

Śpiewamy i tańczymy

2. Ryby, żaby i raki

Jan Brzechwa

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 5. Kto to jest? Jaki on jest? Jaka ona jest?

cierpliwa • silny • miła • odważny • ~~uzdolniona~~ • dokładny

Uzdolniona piosenkarka

ZADANIE 6. Odpowiedz na pytania: Co chciałbyś robić w przyszłości? W jaki sposób chciałbyś zarabiać? Dlaczego wybrałeś ten zawód?

Napisz krótko, kim chciałbyś być w przyszłości i dlaczego.

	W przyszłości chciałbym być inżynierem budowlanym. ...	

2. Ryby, żaby i raki

Jan Brzechwa

Scenariusz zajęć

A2
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

https://www.youtube.com/watch?v=U_a15r4DgaA

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi wymienić nazwy zawodów, które pojawiają się w wierszu
- umie wymienić inne (w tym rzadkie) zawody
- umie opowiedzieć na podstawie tekstu wiersza, co chcieliby robić ryby, żaby i raki
- rozumie tekst wiersza i potrafi stwierdzić, czy dane zdanie jest prawdziwe czy fałszywe
- formułuje podstawowe pytania do tekstu literackiego
- rozumie związki frazeologiczne pojawiające się w wierszu i potrafi ich użyć w odpowiednim kontekście
- potrafi określać cechy ludzi związane z wykonywanym zawodem
- potrafi opisać zawód, który chciałby wykonywać w przyszłości i uargumentować swój wybór

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel wykorzystuje obrazki przedstawiające morze, rzekę, jezioro i staw i zadaje pytania, aby zorientować się, czy uczniowie rozróżniają te zbiorniki wodne, np.: *Czy widziałeś kiedyś jezioro? Który obrazek przedstawia jezioro? Czy byłeś kiedyś nad jeziorem?* itd. Następnie pyta: *Co to jest staw? Który obrazek przedstawia staw? Jakie zwierzęta mieszkają w stawie?* **Zdjęcia do rozgrzewki – załącznik nr 3.**

ZADANIE 1 (słuchanie)

https://www.youtube.com/watch?v=U_a15r4DgaA

Przed słuchaniem

Nauczyciel prezentuje obrazki z zadania pierwszego. Uczniowie nazywają zwierzęta, które żyją w stawie i które pojawiają się w wierszu. Następnie zapisują nazwy zwierząt żyjących w stawie.

W trakcie słuchania

Wersja A Uczniowie uzupełniają luki w tekście wiersza.

Wersja B Nauczyciel rozkłada obrazki z zawodami wykonywanymi przez zwierzęta w wierszu. Uczniowie chodzą w kółku, nauczyciel zatrzymuje nagranie. Uczniowie dopasowują obrazek zwierzęcia do wykonywanego przez nie zawodu.

Wersja C Uczniowie w trakcie słuchania reagują na nazwy ryb, żab, raków i, kiedy pojawiają się w piosence, zaczynają je naśladować zgodnie z przyjętą choreografią, ustaloną przez nauczyciela, np. raki – chodzimy do tyłu udając raka, żaby – skaczemy lub „pływamy” jak żaby, ryby – składamy ręce i „pływamy” jak ryby.

Po słuchaniu (rozumienie tekstu wiersza)

Uczniowie odpowiadają pisemnie na pytania, co chcieliby robić ryby, żaby i raki oraz kim chcieliby zostać, aby zarabiać pieniądze.

Uwaga! GRA MEMORY i DOPASOWANIE, załącznik 1.

Następnie w celu utrwalenia słownictwa można przeprowadzić grę MEMORY i DOPASOWANIE, zał. nr 1. Uczniowie odkrywają zwierzęta i zawody, zapamiętują, nazywają. Dopasowują nazwy zwierząt do wybranych zawodów z wiersza, następnie tworzą zdania z narzędziami, np. Rak chciał zostać kowalem i kuć podkopy. W zależności od sprawności językowych uczniów, można zastosować łatwiejsze rozwiązanie, np. wydrukować karty w wielu egzemplarzach w większym formacie A4, rozrzuć na podłodze, następnie w takt piosenki uczniowie słuchają i podnoszą obrazki ze zwierzętami i zawodami (które pojawiły się w wierszu) i łączą je w pary. Wygrywa ten uczeń, który zbierze najwięcej par.

ZADANIE 2. A) (słownictwo)

Uczniowie podpisują nazwy profesji, które chcą wykonywać zwierzęta. Podpowiedzi znajdują się w ramce. Rozpoznają też inne obrazki. Uczniowie dyskutują, czy są to zawody częste czy rzadkie. Mówią, co mogłyby robić zwierzęta, żeby zarobić pieniądze. Odpowiadają też na pytanie, czy znają inne zawody, które mogłyby wykonywać?

ZADANIE 2. B) (gramatyka i mówienie)

Nauczyciel prosi uczniów o uzupełnienie zdań w zadaniu 2. B). Przed wykonaniem zadania przypomina uczniom poprawne końcówki rzeczowników w narzędniku. Następnie uczniowie

wyrażają swoją opinię na temat opłacalności zawodów, które chcą wykonywać zwierzęta.

ZADANIE 3 (słownictwo / związki frazeologiczne)

Uczniowie układają zdania z propozycją wykorzystania związków frazeologicznych: **robić coś na niby, robić coś byle jak.**

Związek frazeologiczny **robić coś na aby-aby** (także zastosowany w wierszu), jako że pojawia się obecnie rzadko w komunikacji, nauczyciel tłumaczy podając tylko wyjaśnienie i przykład w kontekście zdania.

UTRWALENIE SŁOWNICTWA

Gry dydaktyczne

Gra DOPASOWANIE, załącznik 2.

Uczniowie wyjaśniają poszczególne związki frazeologiczne. Następnie zamieniają określenia w zdaniach na związki frazeologiczne. Ćwiczymy tylko dwa związki, które nadal funkcjonują.

ZADANIE 4 (rozumienie tekstu wiersza, pisanie)

Uczniowie odpowiadają na pytania typu prawda/fałsz oraz podkreślają właściwą odpowiedź (zadanie 4. A). Następnie uczniowie układają w grupach pytania do tekstu, które zapisują (zadanie 4. B).

Uwaga! Śpiewamy i tańczymy!

Nauczyciel dzieli uczniów na trzy grupy (ryby, żaby i raki) i w takim podziale na role śpiewają piosenkę. Dodatkowo, kiedy pojawiają się ryby, żaby lub raki, uczniowie poruszają się w takt wcześniej (zadanie 1 wersja C) pokazanej przez nauczyciela choreografii.

ZADANIE 5 (pisanie)

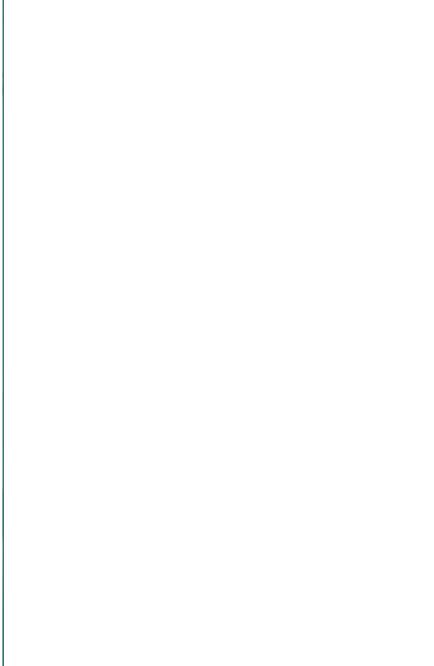
Uczniowie podpisują obrazki prezentujące przedstawicieli różnych zawodów, wykorzystując wyrazy z ramki określające cechy. **Można rozwinąć zadanie opcjonalnie (mówienie)** Uczniowie w parach mogą zadawać pytania, np. jaki jest kowal, i wymieniać więcej cech charakterystycznych dla danego zawodu. Na koniec dopisują inne cechy charakteryzujące dany zawód.

ZADANIE 6 (mówienie)

Nauczyciel prosi uczniów, aby powiedzieli, kim chcieliby zostać w przyszłości i dlaczego wybrali dany zawód.

ZADANIE 6. A) (pisanie)

Następnie prosi o napisanie, kim uczeń chciałby zostać w przyszłości, z krótkim uzasadnieniem swojego wyboru (**praca domowa**).

Uczę się
do sprawdzianu
niedokładnie...

Odkurzam salon
niedokładnie...

Sprzątam pokój
niedokładnie...

na niby

Mało starannie
myję okna...

Udaję, że
sprzątam pokój...

byle jak

Udaję, że
myję okna...

Odrabiam lekcje
bez zaangażowania...

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Przeczytaj wiersz „Pan Bałagan”. Podpisz rysunki – są to miejsca, gdzie Pan Bałagan szuka rzeczy i złodzieja.

Wstaje z łóżka Pan Bałagan,
trafia nogą w żurku sagan.
Chce się umyć po tym żurku,
szuka mydła w szafie, w biurku,
pod pianinem, w łóżku, w koszu,
w cukiernicy i w bamboszu.

– Gdzie jest ręcznik? Gdzie jest szczotka?
Może szczotkę zjadła kotka?
Gdzie jest kotka? Gdzieś przepadła!
Gdzie są moje sznurowadła?
Gdzie jest krawat w czarne kółka?
Był na półce! Gdzie jest półka?
Boże! Półki brak w komodzie!
Pewnie półkę ukradł złodziej!!!
Gdzie jest złodziej??? W wannie??? W bucie???
Przez telefon może uciekł???

Dzień mu zeszedł na szukaniu.
Biegał, biegał po mieszkaniu,
aż zaprzysiągł się wieczorem:
– Ręczę za to mym honorem,
znajdę wszystko jutro rano,
choćbym miał na głowie stanać!!!

CHOC OD RANA STAŁ NA GŁOWIE
I WYGLĄDAŁ JAK TO ZDANIE,
NIC NIE ZNALAZŁ, BO NIE MOŻNA
NIC ODNALEZĆ W BAŁAGANIE!

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 2. A) Pan Bałagan chodzi po całym domu. Podkreśl w wierszu jeszcze inne miejsca, gdzie szuka różnych przedmiotów i złodzieja.

 B) Narysuj miejsca z zadania 2A i podpisz je. Wykorzystaj formę z wiersza (odpowiedz na pytanie: gdzie?), dopisz do niej formę podstawową (odpowiedz na pytanie: co?).

gdzie? *w biurku*

co? *biurko*

gdzie?

co?

gdzie?

co?

gdzie?

co?

gdzie?

co?

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

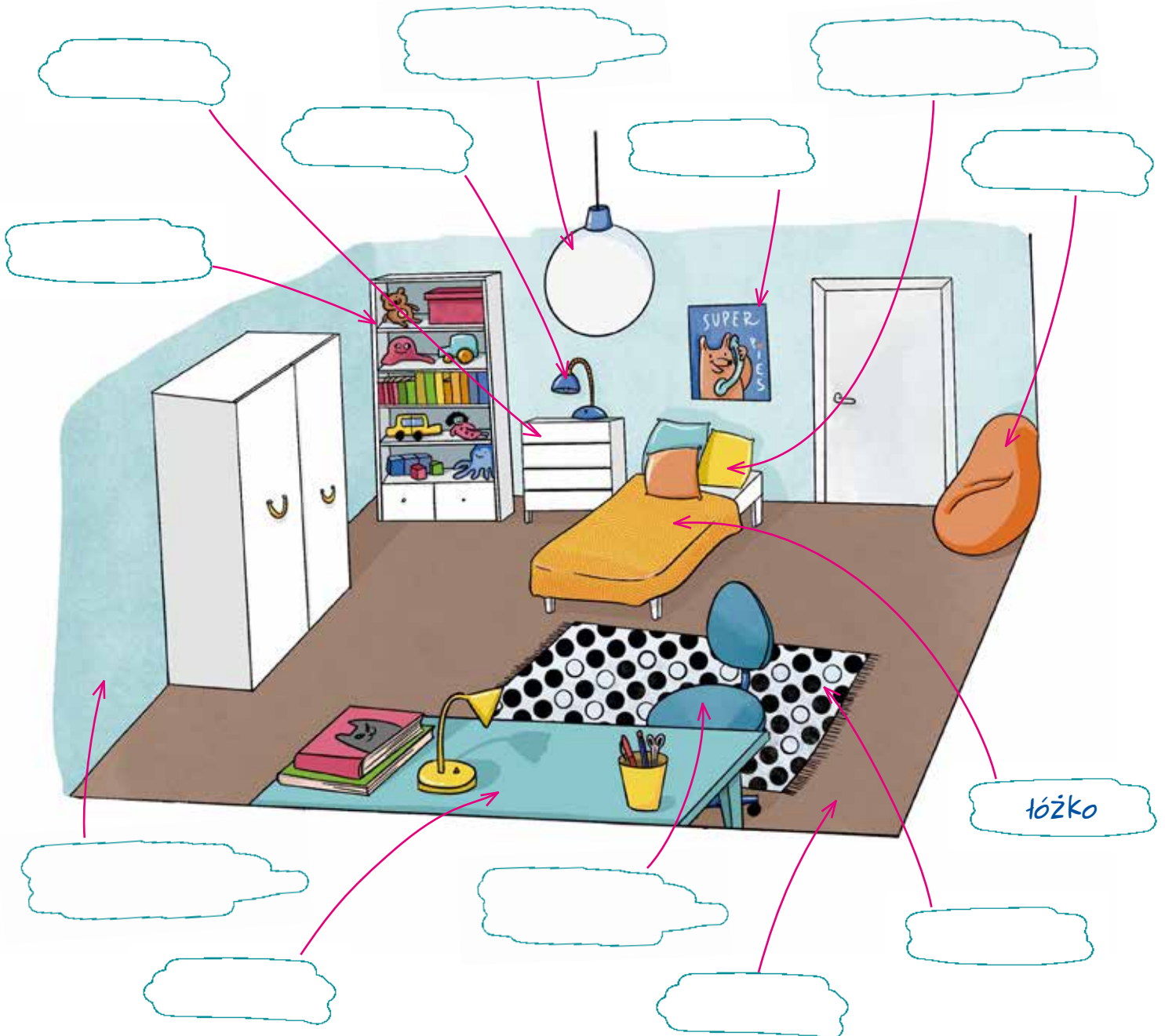
MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 3. Przeczytaj opis pokoju i podpisz przedmioty na rysunku.

To jest mój pokój. Jest nieduży, ale bardzo go lubię. Po lewej stronie od drzwi znajduje się **łóżko**. Na łóżku leżą trzy kolorowe **poduszki**. Obok łóżka stoi **komoda**, a na komodzie – **lampka**. Na **ścianie**, nad łóżkiem, wisi **plakat** z mojego ulubionego filmu animowanego. W rogu pokoju jest **regał** z książkami i zabawkami. Regał stoi między łóżkiem a szafą. Naprzeciwko łóżka znajduje się **okno**. Pod oknem stoi duże, jasne **biurko**, a przy biurku – **krzesło** na kółkach. To tam odrabiam lekcje. Na środku pokoju, **na podłodze**, leży **dywan** w białe i czarne kropki. Po prawej stronie od drzwi znajduje się pomarańczowy, wygodny **puf**. **Na suficie** wisi biała, okrągła **lampa**. W moim pokoju świetnie się czuję – uczę się i odpoczywam.

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 4. Ktoś tu lubi bałagan! Co gdzie jest? Znajdź na rysunku przedmioty i powiedz, gdzie się one znajdują. Wykorzystaj słowa z ramki.

w • na • przy • pod / nad • za / przed • między... a... • obok • w rogu
po lewej stronie (od) • po prawej stronie (od) • na środku • na dole / na górze • naprzeciwko

plecak

piórnik

kosz na śmieci

gumka

telefon

trampki

ołówek

długopis

książka

zeszyt

słownik

kubek

nożyczki

Uwaga!

- w / na / przy biurku
- pod / nad / za / przed biurkiem
- między biurkiem a ścianą
- obok / w rogu / po lewej, prawej stronie (od) / na środku / na dole / na górze / naprzeciwko biurka

Moje wnioski:
• w / na / przy + miejscownik

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

-   **ZADANIE 5.** Opisz koledze / koleżance swój pokój. Co i gdzie się tam znajduje? Ty opowiadasz, a kolega / koleżanka rysuje Twój pokój. Potem zamieńcie się rolami.

Uwaga!

- plakat **wisi** na ścianie
- dywan **leży** na podłodze
- szafa **stoi** w rogu pokoju
- jest = znajduje się

- **ZADANIE 6.** Co to znaczy? W jakiej sytuacji tak powiesz?

być w siódmym niebie

być w kłopotcie

bujać w obłokach

-   **ZADANIE 7.** Świat stanął na głowie! Co to znaczy? Napisz, gdzie mieszkają ludzie i zwierzęta w świecie do góry nogami. Gdzie znajdują się przedmioty, jak wyglądają domy i miasta?

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

Scenariusz zajęć

A1
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

<https://www.youtube.com/watch?v=YjACxHqKm8Q>

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi odpowiedzieć na pytanie „gdzie?”, wykorzystując rzeczownik w miejscowniku
- umie opisać relacje przestrzenne (przy użyciu różnych form gramatycznych)
- zna nazwy mebli i elementy wyposażenia domu
- opisuje swój pokój
- rozumie wypowiedź kolegi/ koleżanki o pokoju
- zadaje pytania – prośby o uszczegółowienie opisu
- potrafi przywołać sytuację, w których używa się związków frazeologicznych: „bujac w obłokach”, „być w siódmym niebie”, „być w kłopotcie”
- opisuje świat na opak – taki, który stanął na głowie.

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Uczniowie dzielą się na grupy 2-, 3-osobowe. Każda grupa dostaje opis jakiegoś przedmiotu znajdującego się w klasie (załącznik 3). Uczniowie rozszyfrowują, o co chodzi, znajdują przedmiot, nazywają go i próbują powiedzieć, gdzie się on znajduje. Jeśli posługują się formami podstawowymi, np. *biurko*, nauczyciel podpowiada formę miejscownika (dla przymków *na, przy, w*), uczniowie powtarzają.

ZADANIE 1 (czytanie)

Uczniowie czytają wiersz *Pan Bałagan* – na głos, każdą zwrotkę inna osoba. Odpowiadają na pytania nauczyciela: *Kto jest bohaterem wiersza? Jaki ma problem? Jaki jest pan Bałagan? Czy ma szansę na rozwiązanie swojego problemu? Dlaczego nie? Dlaczego ostatnia strofa jest do góry nogami? Czy wy też jesteście bałaganiarzami?*

*W jakich miejscach pan Bałagan szuka przedmiotów i złodzieja? – uczniowie znajdują w tekście odpowiedź na to pytanie i odpowiednio podpisują rysunki (wykorzystują formę miejscownika, zapisują rzeczownik wraz z przymkiem, np. *w bucie*).*

Już w tym miejscu warto zwrócić uwagę uczniów na niejednorodną formę miejscownika – różne końcówki. Powinni dojść do tego wniosku sami, odpowiadając na pytania: *Jak wyglądają zapisane przez was rzeczowniki? Czy są do siebie podobne?*

ZADANIE 2 (gramatyka)

To nie koniec poszukiwań! Uczniowie podkreślają w wierszu kolejne miejsca, w których pan Bałagan szuka zagubionych przedmiotów i złodzieja. W zadaniu 2. B) rysują te przedmioty oraz je podpisują – rzeczownikiem w formach miejscownika oraz mianownika. Zadanie ma na celu zarówno utrwalenie form miejscownika, jak i uświadomienie jednej z funkcji tego przypadku – odpowiedź na pytanie: *gdzie?* – której poświęcone są zajęcia. W tym miejscu warto wrócić do zadania 1 i obok wpisanych już form miejscownika dopisać formę podstawową. Formy miejscownika występujące w wierszu można utrwalic ustnie: uczeń wybiera jedno z miejsc poszukiwań – przedstawia je za pomocą krótkiego opisu, np. do czego to służy, co się tam znajduje. Klasa ma odgadnąć, o które miejsce chodzi – odpowiedź podaje w miejscowniku!

Pomoc dydaktyczna

Ważne, by uczniowie osłuchali się z formą miejscownika – temu służyły dotychczasowe zadania. Na początku istotna jest nie tyle znajomość reguł, ile poprawna (!) komunikacja – nawet jeśli opiera się na pamięci dźwiękowej/zapisu. Jednak w tym miejscu można już oswajać uczniów z regułami (zob. tabele z załącznika 1 – pierwsza dla rodzaju męskiego i nijakiego, druga – dla żeńskiego). Uczniowie powinni sami spróbować znaleźć reguły rządzące miejscownikiem. Mogą pracować w parach i opracować kilka wierszy tabeli. Następnie przedstawiają wyniki swojej pracy. Efektem materialnym pracy powinny być uzupełnione

tabele (w większym formacie mogą też zawisnąć na ścianie) oraz zaznaczone kolorem końcówki mianownika (od nich zależy końcówka w miejscowniku). Tabele mają zbierać informacje o odmianie rzeczownika w miejscowniku, a w rezultacie – służyć poprawnej komunikacji. Dlatego z podanymi w nich przykładami można układać zdania/historyjki. Warto uzupełniać tabele innymi przykładami (zwłaszcza tymi problematycznymi), które pojawiają się w trakcie lekcji.

ZADANIE 3 (słownictwo, czytanie)

Uczniowie czytają opis pokoju, jego rysunek mają poniżej tekstu. Wytłuszczone słowa trzeba nanieść na rysunek – podpisać meble i dekoracje znajdujące się w pokoju. Ważne! Nauczyciel zwraca uwagę, by na rysunku pojawiły się słowa w mianowniku. Zadanie gromadzi leksykę potrzebną do samodzielnego opisu pokoju. Dwa z ćwiczeń online poświęcone są utrwalaniu nazw mebli – zarówno w mianowniku (ćwiczenie 3), jak i w miejscowniku (ćwiczenie 2).

Zadanie fakultatywne (1)

Uczniowie utrwalają słowa, pozwalając opisywać relacje w przestrzeni. Nauczyciel mówi o miejscu (np. na ścianie), uczniowie je pokazują/podchodzą do niego. Powinniśmy wykorzystać wszystkie wskazane w zadaniu przymyki i przysłówki. Nauczyciel rozpoczyna zabawę, następnie gdy uczniowie rozumieją jej reguły, oddaje prowadzenie w ich ręce: osoba określa miejsce, a kto najszybciej do niego dotrze, wyznacza kolejne. W przypadku licznej grupy warto pracować w mniejszych zespołach, by uniknąć ewentualnych kolizji.

Uwaga! W ćwiczeniu 1. online (karty memory ze zdjęciem miejsca i jego nazwą w miejscowniku) pojawia się ważny wyjątek dom – w domu. Nauczyciel powinien odnieść się do tego przykładu na lekcji.

ZADANIE 4 (gramatyka, mówienie)

Uczniowie szukają przedmiotów ukrytych na rysunku, zaznaczają je i określają ich położenie. Wykorzystują słowa z ramki. Nauczyciel poprawia błędy – jeśli takie się pojawią – i zwraca uwagę na reakcję przymków i przysłówków. Uczniowie sami mają dojść do wniosku, że nie tylko miejscownik pozwala określać miejsce położenia. Warto, żeby w miejscu przeznaczonym na notatki (Moje wnioski) pojawiły się zapisy – podpowiedzi, np. *na, w, przy + miejscownik; pod, nad, za, przed + narzędnik* itd.).

Ćwiczenia online

[1] <https://learningapps.org/watch?v=pc7deev4j23>

[2] <https://wordwall.net/pl/resource/52217496>

[3] <https://learningapps.org/watch?v=pkdbgzc6223>

3. Pan Bałagan

Wanda Chotomska

Scenariusz zajęć

A1
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

<https://www.youtube.com/watch?v=YjACxHqKm8Q>

ZADANIE 5 (mówienie)

Praca w parach. Uczniowie opisują koledze/koleżance swój pokój – ten/ta ma za zadanie go narysować. Następnie zamieniają się rolami. Nauczyciel zatrzymuje się przy każdej parze, by posłuchać opisu. Wybrane/chętne osoby opisują pokój kolegi/koleżanki na forum klasy.

ZADANIE 6 (mówienie, słownictwo)

Zadanie pokazuje użycie miejscownika w związkach frazeologicznych. Uczniowie przedstawiają sytuacje, w jakich możemy użyć wskazanych zwrotów. Jeśli zwroty stanowią problem, można posłużyć się krótkimi opisami, np.:

- a) Ala ma dziś szczęśliwy dzień: wygrała konkurs muzyczny, dostała piątkę z polskiego, po południu idzie z przyjaciółkami do kina. Bez przerwy się uśmiecha. Jest...
- b) Natomiast Tomek ma dziś prawdziwego pecha! Najpierw pokłócił się z kumplem, potem zgubił telefon, a teraz nic nie rozumie na matematyce. Od tego wszystkiego boli go już głowa. Jest...
- c) Nie mogę się na niczym skoncentrować. Nie rozumiem, o czym mówi nauczyciel na lekcji. Myślę o wakacjach, morzu i przygodach. Moja mama mówi, że...

ZADANIE 7 (pisanie)

Zadanie przewidziane do zrobienia w domu. Uczniowie mają opisać świat na opak, z wykorzystaniem form miejscownika. Przed końcem zajęć nauczyciel pyta uczniów, jak rozumieją zdanie: świat stanął na głowie. Informuje, że podczas pracy trzeba posłużyć się wyobraźnią. W świecie na głowie wszystko jest możliwe!

Zadanie fakultatywne (2)

Nie tylko pan Bałagan szuka. Poezja dziecięca zna przecież przypadek pana Hilarego. Wiersz Juliana Tuwima może posłużyć do utrwalania formy miejscownika. Proponuję, by dzieci wysłuchały jego nagrania i wynotowały miejsca, w których bohater szuka okularów. Następnie rzeczowniki wpisują w odpowiednie miejsce do tabel – załączniki 1 i 2. Zadanie można zadać do domu lub zrobić w pierwszej części lekcji (osłuchanie się z formą, zapoznanie z funkcją przypadku), np. po zadaniu 2.

Zadanie fakultatywne (3)

Kapusta – potrzebujemy kartek, na każdej z nich zapisujemy (nauczyciel lub uczniowie) krótkie pytanie o miejsce (np. *Gdzie robimy zakupy?*). Kartki zgniatamy i kolejno owijamy jedną w drugą (na kształt kapusty). Kapusta przypomina „gorącego ziemniaka” – rzucamy ją do wybranej osoby, ta ściąga wierzchni „liść”, odpowiada na pytanie, odrzuca kapustę do kolejnej osoby. Zadanie można wykorzystać na następnej lekcji – jako rozgrzewkę.

gdzie? (miejscownik)	kto? co? (mianownik)	końcówka (miejscownika)	inne zmiany
rodzaj męski / rodzaj nijaki			
w klubie we Lwowie w kinie na pufie w lesie na obozie	klub	-e	b:bi
na krześle w samochodzie w internecie w mieście na rowerze			
na boisku w rogu w koszu na meczu na dworcu na korytarzu w tramwaju w szpitalu na koniu			
w muzeum w centrum w liceum			

gdzie? (miejscownik)	kto? co? (mianownik)	końcówka (miejscownika)	inne zmiany
rodzaj żeński			
w wannie przy mamie w grupie w Warszawie w klasie			
w szkole na górze w toalecie na komodzie			
w Polsce na podłodze			
w świetlicy przy Saszy na plaży w daczce			
na wsi przy babci na pływalni na lekcji w sali			

<p>Służą do cięcia papieru. Mogą być ostre, dlatego trzeba uważać, kiedy z nich korzystamy.</p>	<p>Najczęściej jest niebieski lub czarny. Kiedy nauczyciel sprawdza testy, używa czerwonego.</p>
<p>Znajduje się w zeszycie (jest np. w linie) i książce (na niej znajdują się słowa i fotografie). Do rysowania potrzebujemy czystej – białej.</p>	<p>Jest zielona lub biała. Podchodzimy do niej, gdy rozwiązujemy zadanie, zapisujemy słowa.</p>
<p>Jest zielony, rośnie, ma liście, może kwitnąć.</p>	<p>Jest cienki, drewniany, służy do rysowania, ale nie jest kolorowy.</p>
<p>Korzystamy z niej, kiedy jest ciemno. Najpierw trzeba ją włączyć, a kiedy wychodzimy z sali – wyłączyć.</p>	<p>Szukamy w nim znaczenia słów, których nie znamy.</p>
<p>Może być przygodowa, historyczna, fantastyczna. Kiedy nam się podoba, nie możemy przestać jej czytać.</p>	<p>Używamy jej, kiedy nie podoba nam się nasz rysunek. Sprawia, że rysunek znika.</p>

4. Śniadanko baranka

Dorota Gellner

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Przeczytaj tekst i podpisz fotografie.

.....mama/mamusia.....

Siadł baranek do śniadanka.
Ma w miseczce trochę sianka,
ale jeść go nie ma chęci.
Beczy: – Beee... – i nosem kręci.
Przyszedł prosiak, siadł na ganku:
– Jedz śniadanko! Jedz, baranku.

.....
Za mamusię, za tatusia...
Kocur też na ganku usiadł:
– Jedz za wujka! Jedz za ciotkę!
Jedz, baranku, sianko słodkie!
Rzekł baranek: – Już, chwileczkę!
– Wziął widelec i łyżeczkę,
i w miseczce łyżką grzebie:
– Zjem najlepiej sam za siebie!

ZADANIE 2. Czy wiesz, jak nazywamy tych członków rodziny? Podpisz obrazki.

4. Śniadanko baranka

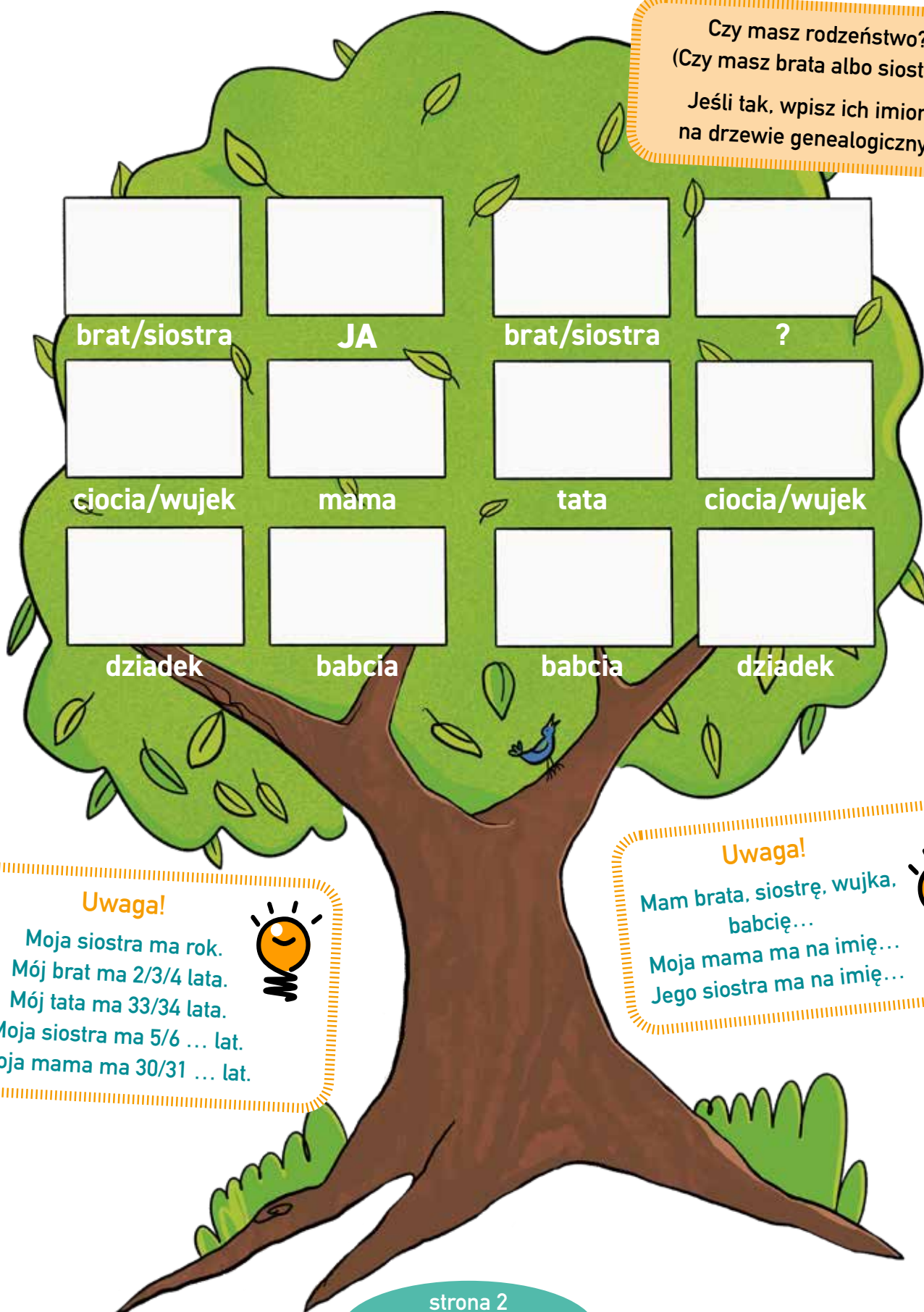
Dorota Gellner

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

  ZADANIE 3. Obejrzyj drzewo genealogiczne Adasia (załącznik nr 1). Opisz członków jego rodziny. Następnie uzupełnij drzewo genealogiczne swojej rodziny i o niej opowiedz.

Czy masz rodzeństwo?
(Czy masz brata albo siostrę?)
Jeśli tak, wpisz ich imiona
na drzewie genealogicznym

Uwaga!

Moja siostra ma rok.
Mój brat ma 2/3/4 lata.
Mój tata ma 33/34 lata.
Moja siostra ma 5/6 ... lat.
Moja mama ma 30/31 ... lat.

Uwaga!

Mam brata, siostrę, wujka,
babcie...
Moja mama ma na imię...
Jego siostra ma na imię...

4. Śniadanko baranka

Dorota Gellner

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 4. Napisz 6 zdań na temat twojej rodziny. Skorzystaj z przymiotników podanych w ramce.

wysoki / niski • gruby / chudy • ładny / brzydki • mały / duży
młody / stary • pulchny / szczupły

Moja rodzina jest...

Uwaga!

mój brat
moja siostra
moje dziecko
moi rodzice

 ZADANIE 5. Jaka jest rodzina Ani? Przeczytaj tekst i odpowiedz na pytania.

 Gramy!

Moja rodzina jest bardzo liczna. Mam wiele cioci i wujków oraz kuzynów. Jest nas dużo, ale wszyscy trzymamy się razem i chętnie sobie pomagamy. Moja najbliższa rodzina to mama Grażynka, tata Michał i mój brat Bruno. Wszyscy razem mieszkamy z moimi dziadkami, którzy są rodzicami taty. Tuż obok mieszka ciocia. Rodzice mamy mieszkają daleko. Są z Gdańska i odwiedzam ich w każde wakacje. Razem z nimi mieszka mój wujek. Mam również zwierzęta. W moim pokoju mieszka królik Stefan, który jest uroczy i bardzo grzeczny. Nasz pies ma na imię Szarik. To owczarek niemiecki. Jest bardzo psotny.

A) Zaznacz jedną prawidłową odpowiedź.

0. Rodzeństwo Ani to:

- a) brat Adam
- b) siostra Beata
- c) brat Bruno**

1. Ania mieszka z:

- a) rodzicami mamy
- b) rodzicami taty
- c) rodzeństwem taty

2. Gdzie mieszkają dziadkowie Ani?

- a) w Gdańsku
- b) w Gdyni
- c) w Sopocie

3. Ania ma:

- a) psa i kota
- b) psa i królika
- c) królika

4. Śniadanko baranka

Dorota Gellner

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

4. Królik Ani nazywa się:

- a) Reks
- b) Stefan
- c) Szarik

5. Pies Ani to:

- a) owczarek niemiecki
- b) buldog
- c) kundel

ZADANIE 6. Uzupetnij zdania według wzoru.

dziadkowie • małżeństwo • ~~rodzeństwo~~ • rodzice • dzieci • wnukowie

0. Brat i siostra to rodzeństwo

1. Wnuk i wnuczka to

2. Dziadek i babcia to

3. Syn i córka to

4. Mama i tata to

5. Mąż i żona to

ZADANIE 7. Ułóż zdania z podanych wyrazów.

0. Mój tata nazywa się Artur Kowalski.

1. masz - rodzeństwo? - Czy

2. dziadkowie - są - Moi - starzy

3. bardzo - Mam - upartego - brata

4. piękna - Moja - jest - siostra

5. Mam - braci - dwóch - którzy - do -
chodzą - szkoły

4. Śniadanko baranka

Dorota Gellner

Scenariusz zajęć

A1
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV–VIII

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi nazwać poszczególnych członków rodziny
- udziela informacji na temat poszczególnych członków rodziny
- może porozmawiać o swojej rodzinie lub o rodzinie koleżanki/kolegi
- zna zaimki dzierżawcze
- potrafi napisać krótki tekst na temat swojej rodziny
- zna różne modele rodziny

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel rozkłada na stole karteczki z nazwami członków rodziny. Uczniowie dzielą karteczki na trzy kategorie według rodzajów gramatycznych: męski, żeński, nijaki. Uczniowie próbują odgadnąć znaczenie poszczególnych słów.

Przed słuchaniem

Uczniowie zastanawiają się nad znaczeniem słowa rodzina. Nauczyciel zadaje pytania pomocnicze: *Czy ludzie, z którymi mieszkamy, to nasza rodzina? Czy każdy ma brata albo siostrę? Jaki jest dziadek?* Nauczyciel rozdaje uczniom karty double. Następnie wyjaśnia zasady gry.

ZADANIE 1 (słuchanie, czytanie)

Nauczyciel czyta tekst wiersza, następnie jedno z dzieci ponownie czyta głośno wiersz.

Po słuchaniu

Uczniowie podpisują ilustracje członków rodziny w karcie pracy (zadanie 1). Nauczyciel pyta: *Kto pojawia się w wierszu? Czego nie chce robić baranek? Dlaczego zwierzęta namawiają baranka do jedzenia sianka? Co baranek jadł na śniadanie? Czy podobał wam się wiersz? Czy wasi rodzice też zachęcają was do jedzenia, mówiąc w ten sposób? Jak rozumiesz ostatni wers wiersza?* Nauczyciel tworzy razem z uczniami plan wydarzeń i zapisuje go na tablicy. Następnie uczniowie wykonują **zadanie 2**.

ZADANIA 3 i 4 (słownictwo)

Nauczyciel pokazuje uczniom drzewo genealogiczne Adasia (załącznik 1). Dzieci odpowiadają na pytania pomocnicze nauczyciela: *Czy rodzina Adasia jest duża, czy mała? Czy Adaś ma rodzeństwo? Jak ma na imię? Aby powtórzyć wszystkie stopnie pokrewieństwa, uczniowie wykonują zadanie 3. Tworzą drzewo genealogiczne własnej rodziny, następnie opisują poszczególnych jej członków. Uczniowie podają kilka przymiotników określających krewnych, a także ich wiek. Następnie wykonują **zadanie 4**. Zapisują sześć zdań na temat swoich krewnych, używając przymiotników podanych w ramce.*

Zadanie fakultatywne (słownictwo)

Uczniowie stają w kole. Nauczyciel wymienia przymiotniki, następnie uczniowie udają osoby szczupłe, wysokie, niskie, szczęśliwe, miłe, nudne.

UTRWALENIE SŁOWNICTWA

Gry dydaktyczne

Gra 1 DOBBLE (załącznik 2)

Na kartach umieszczono zdjęcia poszczególnych członków rodziny. Nauczyciel rozdaje wszystkie karty uczniom. Jedną kartę kładzie na środku stołu.

Gracz, który zauważy taki sam obrazek na jednej ze swoich kart, kładzie ją na stole i nazywa go. Następnie uczniowie szukają podobnych obrazków na kolejnych kartach. Grę wygrywa ten gracz, który jako pierwszy pozbędzie się swoich kart. Wygrywa ten gracz, który zbierze najwięcej kart ze wspólnym symbolem.

Zadanie fakultatywne (wprowadzenie do pisania)

Nauczyciel pokazuje uczniom fotografie z załącznika 3. Uczniowie ustnie opisują rodziny, które zostały przedstawione na zdjęciach. Następnie rozmawiają o różnych modelach rodziny.

ZADANIE 5 (czytanie ze zrozumieniem)

Uczniowie czytają tekst o rodzinie Ani, a następnie odpowiadają na pytania testowe pod tekstem.

ZADANIE 6 (wprowadzenie do mówienia i pisania)

Nauczyciel pokazuje fotografie poszczególnych członków rodziny (załącznik 3), następnie wspólnie z uczniami tworzy i wyjaśnia wyrazy typu rodzeństwo, małżeństwo, dziadkowie. Nauczyciel pyta wybranego ucznia: *Czy masz rodzeństwo?* Uczeń odpowiada, wybiera innego ucznia, któremu zadaje podobne pytania, i tak po kolei uczniowie pytają siebie nawzajem i odpowiadają.

ZADANIE 7 (mówienie i pisanie)

Zadanie pisemne uczniowie wykonują samodzielnie na lekcji albo w domu. Fakultatywnie można poprosić uczniów, żeby ułożyli odpowiedzi do napisanych przez nich pytań oraz pytania do zdań oznajmujących.

Matylda, 7 lat

Adaś, 11 lat

Wiktoria, 12 lat

Anna, 40 lat

Jan, 40 lat

Beata, 35 lat

Szymon, 39 lat

Wojciech, 76 lat

Janina, 68 lat

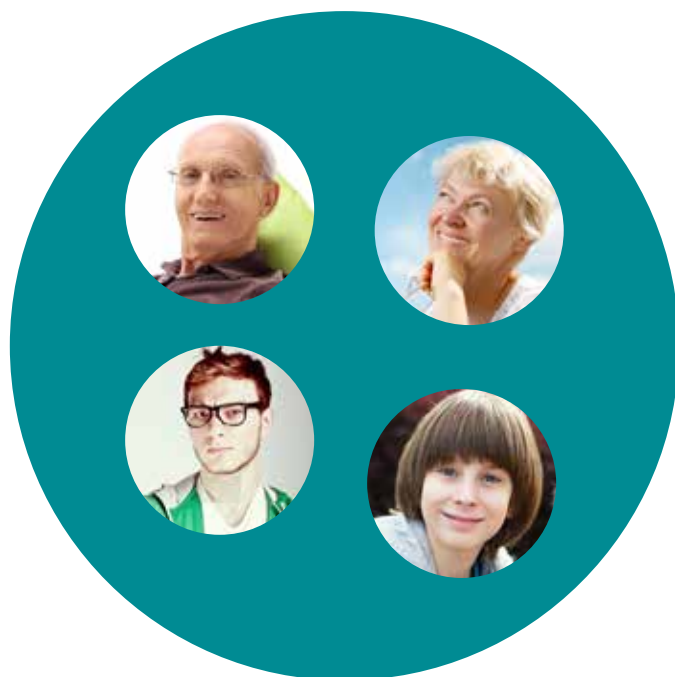
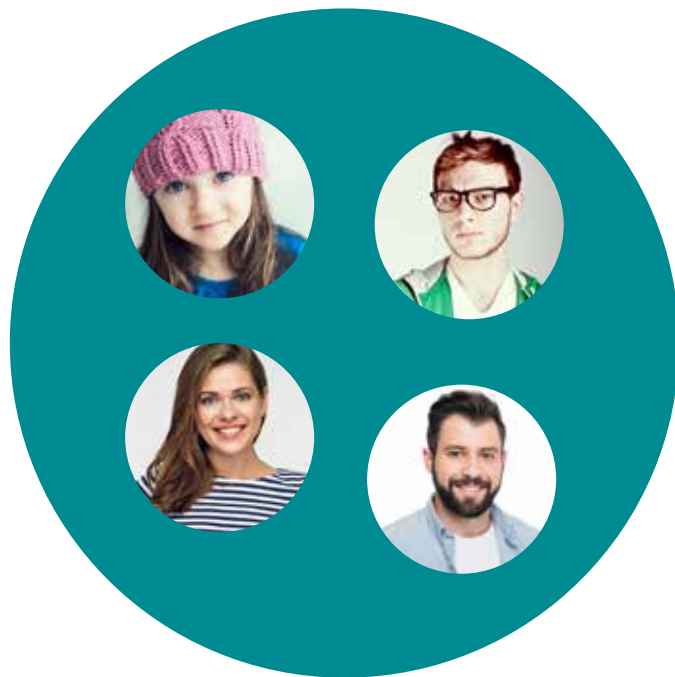

Aldona, 69 lat

Lucjan, 78 lat

5. Pani Twardowska

Adam Mickiewicz

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Przyporządkuj słowa do odpowiedniej kategorii.

Wyrażenia czasu (opowiadanie)

początek [1]

środek [2]

koniec [3]

Na początku...

1

Najpierw...

Potem...

Nagle...

Kiedy..., to...

W końcu...

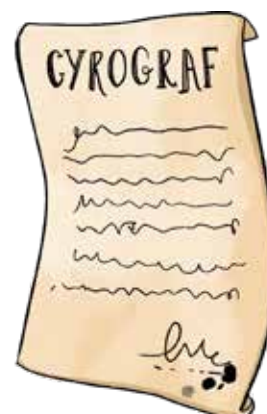
Następnie...

Wreszcie...

Dawno, dawno temu...

ZADANIE 2. Obejrzyj legendę o Panu Twardowskim. Ułóż zdjęcia i rysunki w odpowiedniej kolejności – co zdarzyło się najpierw, a co potem? Opowiedz legendę o Panu Twardowskim, wykorzystując słowa z zadania 1.

5. Pani Twardowska

Adam Mickiewicz

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 3. Uzupełnij tekst odpowiednimi formami czasu przeszłego.

Dawno temu w Krakowieżył..... (żyć) pewien szlachcic – Jan Twardowski. Największe zainteresowanie (budzić) w nim alchemia. W jego laboratorium pod Krakowem (pracować) też uczniowie. Pewnego razu (przyjść) oni do Twardowskiego i (powiedzieć):

– Mistrzu Janie, już od dawna (chcieć) pomagać ci w eksperymentach. (zacząć) się uczyć sami, ale potrzebujemy dobrego nauczyciela. Przychodzimy więc do ciebie.

Twardowski nie (zamknąć) drzwi, chociaż (móc). (pomyśleć):

– Przez wiele lat na własną rękę (próbować) odkryć tajemnice magii i do niczego nie (dojść). Może oni mi pomogą.

Uczniowie (wziąć się) zatem do pracy. Jednak czas (mijać), a rezultatów nie (być) widać. Po długich namysłach Twardowski (znaleźć) rozwiązanie. (postanović) wezwać diabła, a ten (przyjść) na wezwanie.

– Widzisz, Janie, (starać się) długo, lecz bezskutecznie – (powiedzieć) i (wyciągnąć) kartkę papieru. – Dostaniesz ode mnie wielkie moce, wystarczy, że podpiszesz cyrograf.

Uwaga!

wziąć:

on wziął / ona wzięła
oni wzięli / one wzięły

mieć:

on miał / ona miała
oni mieli / one miały

Moje wnioski:

5. Pani Twardowska

Adam Mickiewicz

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 4. A) Przeczytaj poniższy fragment „Pani Twardowskiej” Adama Mickiewicza.

(...) Co tu począć? **Kusa rada**¹,
Przyjdzie już nałożyć głowę.
Twardowski na **koncept**² wpada
I zadaje trudność nową.

„Patrz w kontrakt, **Mefistofilu**³,
Tam warunki takie stoją:
Po latach tyłu a tyłu,
Gdy przyjdiesz brać duszę moją,

Będę miał prawo trzy razy
Zaprząć cię do roboty⁴,
A ty najtwardsze rozkazy
Musisz **spełnić co do joty**⁵.

Patrz, oto jest **karczmy godło**⁶,
Koń malowany na płótnie;
Ja chcę mu wskoczyć na **siodło**⁷,
A koń niech **z kopyta utnie**⁸. (...)

Mefistofil **duchem**⁹ skoczy,
Konia czyści, karmi, poi,
Potem **bicz**¹⁰ z piasku **utoczy**¹¹,
I już w gotowości stoi.

Twardowski dosiadł biegusa,
Probuje¹² podskoków, zwrotów,
Sępa¹³, **galopuje**¹⁴, **kłusa**¹⁵ —
Patrzy, aż i gmach już gotów.

„No! wygrateś, panie **bisie**¹⁶,
Lecz druga rzecz nieskończona:
Trzeba skąpać się w tej misie —
A to jest woda święcona”.

Diabeł kurczy się i **krztusi**¹⁷,
Aż zimny **pot na nim bije**¹⁸:
Lecz pan każe, sługa musi,
Skąpał się biedak po szyję.

¹ **kusa rada** – dziś: trudna rada
(używamy w trudnej sytuacji,
kiedy nie wiemy, co robić)

² **koncept** – dziś: pomysł

³ **Mefistofeles** – imię
diabła

⁴ **zaprząć** (kogoś) **do roboty** –
kazać (komuś) pracować, tutaj:
kazać (komuś) spełnić życzenia

⁵ **co do joty** – zrobić bardzo
dokładnie, ze szczegółami /
detalami

⁶ **karczmy godło** – dziś: szyld,
tablica z nazwą, wisi przed
wejściem do restauracji

⁷ **siodło** – siedzimy na nim,
gdy jeździmy konno

⁸ **z kopyta utnie** – szybko
pobiegnie

⁹ **duchem** – dziś: bardzo szybko

¹⁰ **bicz** – sznur, którym uderzamy
konia, kiedy chcemy, żeby
szybciej biegł

¹¹ **utoczy** – zrobi

¹² **probuje** – dziś: próbuje

¹³ (koń) **sępa** – idzie

¹⁴ (koń) **galopuje** – bardzo szybko
biegnie

¹⁵ (koń) **kłusa** – wolno biegnie

¹⁶ **bis / bies** – inna
nazwa diabła

¹⁷ **krztusi się** – kaszle

¹⁸ **pot na nim bije** – dziś: mocno
się poci (bo jest bardzo
zdenerowany i zestresowany)

5. Pani Twardowska

Adam Mickiewicz

MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

Wyleciał potem jak z procy¹⁹,
Otrząsł się, dbrum! **parsknął raźnie**²⁰:
„Teraz **jużeś**²¹ w naszej mocy,
Najgorętszą odbył łaźnię²²”.

„Jeszcze jedno, **będzie kwita**²³,
Zaraz pęknie **moc czartowska**²⁴! —
Patrzaj²⁵, oto jest **kobiéta**²⁶,
Moja żoneczka, Twardowska.

Ja na rok u **Belzebuba**²⁷
Przyjmę za ciebie mieszkanie;
Niech przez ten rok moja **luba**²⁸
Z tobą jak z mężem zostanie.

Przysiąż²⁹ jej miłość, szacunek
I posłuszeństwo bez granic;
Złamiesz choć jeden warunek,
Już cała ugoda na nic”.

Diabeł do niego pół ucha,
Pół oka zwrócił do **samki**³⁰,
Niby patrzy, niby słuca —
Tymczasem już blisko klamki.

Gdy mu Twardowski **dokucza**³¹,
Od drzwi, od okien odpycha,
Czmychnąwszy³² dziurką od klucza,
Dotąd, jak **czmycha**³³, tak czmycha.

¹⁹ **wyleciał jak z procy** – bardzo szybko wyskoczył / wybiegł

²⁰ **parsknął raźnie** – energicznie zrobił wydech

²¹ **jużeś** – dziś: już jesteś

²² **Najgorętszą odbył łaźnię** – dziś: odbyłem najgorętszą łaźnię; wykąpałem się w bardzo gorącej / nieprzyjemnej wodzie

²³ **będzie kwita** – będzie czysty rachunek, nikt nie będzie nic winny

²⁴ **moc czartowska** – siły, zaklęcia diabła (czart – diabeł)

²⁵ **patrzaj** – dziś: patrz!

²⁶ **kobiéta** (czytaj: kobita) – dziś: kobieta

²⁷ **Belzebub** – imię diabła, tutaj: u Belzebuba – w piekle

²⁸ **luba** – dziś: ukochana

²⁹ **przysiąż** – dziś: przysięgnij; obiecaj!

³⁰ **samka** – dziś: kobieta

³¹ **dokucza** – przeszkadza, jest złośliwy

³² **czmychnąwszy** – kiedy szybko uciekł

³³ **dotąd, jak czmycha, tak czmycha** – do tej pory / bez przerwy szybko ucieka

Uwaga!

Archaizmy to słowa (np. samka) lub formy gramatyczne (np. przysiąż!), które istniały dawniej w języku, ale dzisiaj ich już nie używamy. Możemy je znaleźć w starych tekstach, np. w „Pani Twardowskiej” Adama Mickiewicza (XIX w.).

5. Pani Twardowska

Adam Mickiewicz

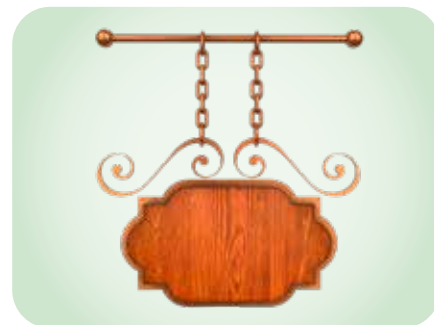
MARTA KOPERSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 4. B) Odpowiedz na pytania.

1. W jaki sposób Twardowski próbował się ratować przed pójściem do piekła?
2. Jakie magiczne sztuczki znał diabeł?
3. Jak zareagował diabeł na wodę święconą?
4. Dlaczego diabeł nie chciał spełnić ostatniego życzenia Twardowskiego?
5. Jaki charakter miał Twardowski?
6. Jakie dostrzegasz różnice pomiędzy legendą o panu Twardowskim a wierszem „Pani Twardowska”?

 ZADANIE 4. C) Co przedstawiają zdjęcia i rysunki? Podpisz je. Wykorzystaj słowa z wiersza „Pani Twardowska”.

  ZADANIE 5.

A jakie są legendy w Twoim kraju? Zapisz swoją ulubioną (150–200 słów). Wykorzystaj słowa z zadania 1. oraz formy czasu przeszłego.

5. Pani Twardowska Adam Mickiewicz Scenariusz zajęć

B1/B2
klasa 5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

<https://www.youtube.com/watch?v=U4971eEz4I8>

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- wyjaśnia słowo „legenda”
- opowiada legendę o Panu Twardowskim
- w wypowiedzi posługuje się czasem przeszłym (też od czasowników zakończonych na -ąć i -eć)
- stosuje wyrażenia określające następstwo zdarzeń
- zna treść fragmentu „Pani Twardowskiej” Adama Mickiewicza
- na podstawie tekstów kultury wykorzystanych na lekcji określa cechy charakteru Twardowskiego
- wie, czym jest archaizm, i potrafi podać jego przykłady
- potrafi napisać legendę

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel pyta dzieci: *Czy lubicie czytać opowiadania o fantastycznych przygodach? Jakie niezwykle (nierealne) wydarzenia znacie z książek? W jakich książkach można znaleźć takie historie? Co to jest legenda? Jakie legendy znacie?* Informuje, że na zajęciach uczniowie poznają jedną z niezwykłych opowieści.

ZADANIE 1 (mówienie)

Jednym z elementów lekcji jest samodzielne opowiadanie legendy przez ucznia. Zadanie 1. ma na celu przygotować zasób słów pozwalających określać następstwo zdarzeń – uczniowie przyporządkowują słowa do kategorii (momentu, kiedy pojawiają się w opowieści). Jeśli na zajęciach padną inne odpowiednie słowa – dopisujemy je do listy.

ZADANIE 2 (słuchanie, mówienie)

Uczniowie oglądają animowaną wersję legendy o Panu Twardowskim. Po animacji nauczyciel informuje, że jest to wersja współczesna. Pyta uczniów, czy zauważyli coś, co nie pasuje do dawnych czasów – czasu akcji legendy. Dodaje też, że jedna legenda może mieć różne wersje.

Uczniowie porządkują obrazki w odpowiedniej kolejności, nadając im numery. Opowiadają legendę o Twardowskim własnymi słowami – odnoszą się do sytuacji / postaci przedstawionych na obrazkach, stosując słowa z zadania 1.

Jeśli we wspólnie zrekonstruowanej legendzie brakuje szczegółów, nauczyciel może zaproponować „rozgrywki eksperckie” – klasa dzieli się na grupy, które pytają się wzajemnie (o zdarzenia / miejsca / osoby z legendy o Twardowskim) i udzielają odpowiedzi.

ZADANIE 3 (gramatyka)

Uczniowie uzupełniają tekst odpowiednimi formami czasu przeszłego – powtórzenie i usystematyzowanie wiadomości. W tekście znajdują się czasowniki nieregularne oraz zakończone na -ąć i -eć, w odmianie których pojawiają się oboczności w temacie. Należy zwrócić na to uwagę uczniów – w miejscu samodzielnych wniosków warto odmienić przykładowy czasownik i zaznaczyć miejsca (osobę, rodzaj, liczbę), gdzie pojawia się oboczność.

ZADANIE 4 (czytanie, mówienie)

Przed czytaniem nauczyciel informuje, że zdarzenia opisane w wierszu rozgrywają się w karczmie Rzym. Wiersz Mickiewicza to jeden z wariantów legendy o Twardowskim.

Uczniowie czytają wiersz „Pani Twardowska”. Proponuje po zwrotce lub 2 dla ucznia. W trakcie czytania uczniowie korzystają z wyjaśnień słów. Można dodać elementy pantomimy, by tekst był dobrze zrozumiany. Tekst nie należy do łatwych (obecny jest jednak w podręcznikach), dlatego nauczyciel raz po raz powinien upewniać się, czy wszystko, jest jasne. Nauczyciel pyta uczniów, jak rozumieją zapis „dziś”, pojawiający się w wyjaśnieniach słów. To punkt wyjścia do zdefiniowania archaizmu – słowa, podobnie jak ludzie, starzeją się. Warto zapytać uczniów, czy spotkali się wcześniej z archaizmami (np. w filmach, rozmowach ze starszymi osobami).

W kolejnej części zadania uczniowie odpowiadają na pytania do tekstu. Odpowiedź na ostatnie pytanie można zapisać w zeszycie w postaci tabelki.

„Pani Twardowska” to duża dawka nowych słów. Ostatnia część zadania służy powtórzeniu niektórych słów z wiersza. Uczniowie podpisują zdjęcia / obrazki. Nauczyciel pyta, w jakiej sytuacji pojawiły się one w tekście.

ZADANIE 5 (pisanie)

Nauczyciel pyta uczniów o ich rodzime legendy: jakie są ich ulubione, dlaczego im się podobają? Zadanie domowe to napisanie jednej z nich. Nauczyciel przypomina, czym jest **legenda**, a także **zasady redagowania opowiadania**. Uczniowie mogą do opowiadania wpleść dialog – jego przykładowe użycie zostało pokazane w zadaniu 3.

Zadanie fakultatywne

Jeśli mamy w grupie dzieci z tego samego kraju, a ich ulubione legendy będą się powtarzać, możemy zrobić inscenizację jednej / dwóch z nich (w zależności od wielkości grupy). Do dzieci należy podział ról oraz przygotowanie scenopisu. Aby każde z dzieci miało zajęcie i pojawiło się „na scenie”, proponuję role typu: drzewo, jezioro itp., które zabierają głos. Potrzebny też będzie narrator informujący o miejscu, czasie, zmianie zdarzeń itp. Rekwizyty mogą być samodzielnie przygotowane przez dzieci. Ważne, by każdy uczeń był odpowiedzialny za jakiś element pracy.

Gry dydaktyczne

Zadanie fakultatywne

Gdy zajdzie taka potrzeba, możemy zaplanować dodatkowe ćwiczenie na formy czasu przeszłego. Każdy z uczniów rzuca kostką – liczba oczek to informacja o osobie i liczbie gramatycznej (1 – ja, 2 – ty, 3 – on, 4 – my itd.), rodzaju nie wybieramy, każdy przedstawia 2 warianty; następnie losuje kartkę z czasownikiem (załącznik 1). Zadaniem jest stworzenie form czasu przeszłego dla wskazanej (przez kostkę) osoby i liczby. Wybrana przez ucznia osoba wymyśla zdanie z powstałą w ten sposób formą.

Ćwiczenia online

<https://learningapps.org/watch?v=pkzu93mm223>
<https://learningapps.org/watch?v=p2y12364a23>

ściągnąć	zająć	pójść
zacząć	kopnąć	jeść
móc	przyjść	wziąć
kichnąć	znaleźć	wyciąć
obejrzeć	zamknąć	powiedzieć
wyjść	popchnąć	siedzieć
wyjąć	pobiec	zacząć
spojrzeć	chcieć	iść
uśmiechnąć się	pojechać	przychodzić
nadejść	upaść	wpaść

6. Deszczyk (Kapuśniaczek)

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Kto jest bohaterem wiersza?

Jak wesoły milion drobnych, wilgnych muszek,
Jakby z worków szarych mokry, mżący maczek,
Sypie się i skacze dżdżu wodnisty puszek,
Rośny pył jesienny, siwy kapuśniaczek.

Słabe to, maleńkie, ledwo samo kropi,
Nawet w blachy bębnić nie potrafi jeszcze,
Ot, młodziutki deszczyk, fruujące kropki,
Co by strasznie chciały być dorosłym deszczem.

Chciałyby ulewą lunąć w gromkiej burzy,
Miasto sieć na ukos chlustającą chłostą,
W rynnach się rozpluskać, rozlać się w kałuży,
Szyby dziobać łzawą i zawiłą ospą...

Tak to sobie marzy kapaninka biedna,
Sił ostatkiem pusząc się w ostatnim deszczu...
Lecz cóż? Spójrz: na drucie jeździ kropla jedna.
Już ją wróbel strząsnął. Już po całym deszczu.

6. Deszczyk (Kapuśniaczek)

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 2. Która to jest pora roku? Dopasuj zjawisko atmosferyczne do pory roku.

a)

Zima: śnieg

c)

b)

d)

ciepły deszcz • ~~śnieg~~
grad • słońce
chmury
deszcz ze śniegiem
silny wiatr
ciepły deszcz
słońce wysoko
przymrozki
duży mróz
zimny deszcz
mgła

ZADANIE 3. Co robi deszcz? Dopasuj czasownik do zjawiska atmosferycznego.

a) śnieg pada / leje / kropi

d) pada / mży / świeci

b) pada / wieje / kropi

e) prószy / sypie / świeci

c) pada / świeci / leje

f) są / sypią / leją

6. Deszczyk (Kapuśniaczek)

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 4. Jaka jest burza? Dopasuj przymiotniki do zjawisk atmosferycznych.

silny • ulewny • drobny • gromka • wodnisty • lekki • gwałtowna
gęsty • przelotny • marzący

wiatr

śnieg

burza

deszczyk

deszcz

ZADANIE 5. Co to znaczy? Dopasuj wyrazy z kolumny A do wyjaśnień z kolumny B.

A	B
mżący maczek	uderzać
bębić	bicie kogoś lub czegoś
gromka burza	miarowo stukać
chłosta	bardzo mały deszcz
siec	głośna burza

ZADANIE 6. Jak się nazywa mały deszcz? Uzupełnij tabelę zgodnie z przykładem.

DUŻY	MAŁY
deszcz	deszczyk
mucha	
kapuśniak	
mak	
puch	
	kropelka
	śnieżek
	mrozek
wiatr	
chmura	
mgła	

6. Deszczyk (Kapuśniaczek)

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 7. Dokończ zdania zgodnie z podanym przykładem.

Zimą pada śnieg i wieje silny wiatr.
Latem...
Jesienią...
Wiosną...

ZADANIE 8. Przeczytaj tekst i wykonaj zadania A) i B).

Mam na imię Kasia. Moją ulubioną porą roku jest wiosna. W ogródku babci Basi widać pierwsze kwiaty, trawa przed domem robi się zielona. Przyroda budzi się po zimie i wszystko pięknie pachnie. Najbardziej jednak lubię pierwsze wiosenne deszcze. Biorę wtedy parasol, kalosze, płaszcz przeciwdeszczowy i idę na spacer do parku. Patrzę na deszcz i widzę, jak się zmienia. Najpierw jest nieduży, trochę nieśmiały. Na ulicę spadają tylko małe krople. Potem rośnie i słyszę, jak krople zaczynają bić w moją parasolkę. Następnie widzę ścianę wody, jakby ktoś otworzył niebo. Leje, leje... I nagle robi się cicho, spokojnie. Deszcz już nie pada, a na niebie pojawia się wiosenne słońce.

A) Czy to prawda?

1. Kasia bardzo lubi wiosnę. tak/nie	5. Wiosenne deszcze są bardzo nudne. tak/nie
2. Basia to babcia dziewczynki. tak/nie	6. Kiedy pada deszcz, Kasia nie chodzi do parku. tak/nie
3. Kasia ma własny ogródek. tak/nie	7. Wiosenny deszcz szybko się kończy. tak/nie
4. Wiosną przyroda się nie zmienia. tak/nie	

B) Ułóż pytania do tekstu.

- Jak ma na imię bohaterka tekstu?	- Co
- Kasia.	- Parasol, kalosze, płaszcz przeciwdeszczowy.
- Którą	- Co
- Wiosnę.	- Wiosenne słońce.
- Co	- Dokąd
- Pierwsze kwiaty.	- Do parku.

6. Deszczyk (Kapuśniaczek)

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 9. Odpowiedz na pytania.

A) Jaki jest deszczyk w wierszu Juliana Tuwima?

biedny

.....
.....
.....

B) Co robi deszczyk w wierszu Juliana Tuwima?

sypie się

.....
.....
.....

C) Co chciałby robić deszczyk w wierszu Juliana Tuwima?

miasto siec chlustającą chłostą

.....
.....
być dorosły

ZADANIE 10. Wyobraź sobie i zapisz rozmowę między kroplami deszczu z wiersza Juliana Tuwima. Pracuj z kolegą lub koleżanką.

- Cześć, jestem dużą kroplą i mam na imię Tosia.
- Cześć, ja jestem małą kroplą i nie wiem,
jak mam na imię.

6. Deszczyk Julian Tuwim Scenariusz zajęć

A2/B1
klasa 5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

www.youtube.com/watch?v=4XAiDFYBZyA

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi nazwać pory roku i zjawiska atmosferyczne
- umie wskazać zjawiska charakterystyczne dla danej pory roku
- może porozmawiać o swojej ulubionej porze roku
- rozumie tekst o wiośnie
- formułuje podstawowe pytania do tekstu
- rozumie tekst wiersza
- potrafi opisać, jaki jest deszcz w wierszu
- potrafi wskazać czynności deszczu w wierszu

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel pokazuje dzieciom karty przedstawiające pory roku i prosi, aby je nazwały: *Która to pora roku? Co widzicie na tych ilustracjach? Którą porę roku lubicie najbardziej i dlaczego?* Pokazuje karty i przechodzi do zadania 1.

ZADANIE 1 (słuchanie)

Źródło nagrania: youtube.com/watch?v=4XAiDFYBZyA

Przed słuchaniem

Nauczyciel prezentuje kartę przedstawiającą deszcz. Potem pokazuje karty wskazujące czynności deszczu (ilustracja z podpisem) i głośno je wypowiada. Dzieci powtarzają za nauczycielem. Następnie prezentuje karty ze słowami opisującymi deszcz (ilustracja + podpis) i głośno je wypowiada. Dzieci powtarzają za nauczycielem.

W trakcie słuchania

Nauczyciel losuje pary i rozdaje karty z czynnościami każdej pary.

W trakcie słuchania uczniowie podnoszą karty, które wskazują na czynności deszczu (skacze, mży, sypie się, kropi). Podczas drugiego słuchania uczniowie mają karty opisujące deszcz i wskazują te słowa, które pojawiają się w wierszu.

Po słuchaniu

Nauczyciel czyta wolno tekst, tak aby uczniowie mogli za nim powtarzać. Następnie pyta, kto jest bohaterem wiersza. Co robi mały deszcz i dlaczego chciałby być dorosły. Potem prosi, aby uczniowie w parach podpisali ilustracje przedstawiające różne pory roku i dopasowali zjawiska atmosferyczne do pór roku (**zadanie 2**).

ZADANIE 3 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Czy wiecie, co robi śnieg, deszcz, wiatr?* Uczniowie odpowiadają na pytania nauczyciela. Nauczyciel zapisuje nowe czasowniki na tablicy. Potem prosi, aby uczniowie zrobili zadanie 3.

ZADANIE 4 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Jaki może być deszcz?* Uczniowie odpowiadają na pytanie nauczyciela, tworząc w grupach mapy myśli dla poszczególnych zjawisk atmosferycznych. Nauczyciel kontroluje pracę w grupach. Następnie grupy prezentują swoje mapy. Zadanie 4. może być pracą domową.

ZADANIE 5 (słownictwo)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie w parach wykonali zadanie 5., dopasowując słowa lub frazy do ich definicji. Następnie uczniowie czytają odpowiedzi. Jeśli któraś para źle wykona zadanie, nauczyciel może najpierw zapytać: *Czy ktoś z was zna prawidłową odpowiedź? Co znaczy mżący maczek?* Nauczyciel wyjaśnia słowa, kiedy nikt w klasie nie umie tego zrobić. Nauczyciel powinien mieć przygotowane zdjęcia i nagrania dźwięków, obrazujące omawiane słownictwo. Uczniowie podczas słuchania dźwięków podnoszą do góry zdjęcie przedstawiające dane zjawisko pogodowe. Dzieci mogą też naśladować dźwięki padającego deszczu: kap, kap (mały deszcz), chlup, chlup (duży deszcz).

ZADANIE 6 (słownictwo)

Nauczyciel pyta uczniów: *Jak nazywa się mały deszcz?* Kiedy uczniowie odpowiedzą, zadaje kolejne pytanie: *A jak nazywa się mały śnieg? A jak nazywa się mała kropla?*

Uczniowie podejmują próby tworzenia zdrobnień. Nauczyciel pomaga uczniom, wskazując na niektóre formanty: *-yk, -ka, -ek*. Uczniowie wykonują zadanie 6. dopiero po ćwiczeniach ustnych z nauczycielem.

UTRWALENIE SŁOWNICTWA

Gry dydaktyczne

Gra 1 Karty z obrazkami

Każda para dostaje ilustracje przedstawiające porę roku lub zjawisko atmosferyczne (**załącznik 1**). Ilustracje leżą na środku ławki. Uczeń podnosi kartę i próbuje ją opisać: *To jest pora roku, kiedy jest ciepło...* lub *To jest zjawisko atmosferyczne, jest zwykle latem. Jest wtedy bardzo ciepło, gorąco*. Drugi uczeń próbuje odgadnąć słowo ukryte pod ilustracją.

Gra 2 KALAMBURY

Uczniowie losują karty z frazami: *deszcz pada, śnieg sypie, słońce świeci, deszcz skacze* (**załącznik 2**). Następnie rysują lub pokazują wyrażenie. Osoba z pary lub grupa próbuje odgadnąć frazę, zadając pytania typu: *Czy...?* Grać można w parach lub całą grupą.

ZADANIE 7 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Jaka jest pogoda zimą, latem, wiosną i jesienią?* Uczniowie odpowiadają. Jeśli pojawi się nowe słowo, nauczyciel zapisuje je na tablicy. Nauczyciel prosi, aby uczniowie w parach dokończyli zdania.

6. Deszczyk Julian Tuwim Scenariusz zajęć

A2/B1
klasa 5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

www.youtube.com/watch?v=4XAiDFYBZyA

ZADANIE 8 (wprowadzenie do mówienia i pisania, czytanie)

Nauczyciel pokazuje fotografię Kasi, która chodzi w deszczu z parasolem i w kaloszach. Pyta: *Jak myślicie, dlaczego Kasia spaceruje w deszczu? Dlaczego Kasia może lubić deszcz? Przeczytamy tekst i sprawdzimy, czy to prawda...* Uczniowie czytają tekst i wykonują zadanie. Można porozmawiać z uczniami, czy lubią deszcz i dlaczego.

ZADANIE 9 (wprowadzenie do mówienia i pisania)

Nauczyciel pokazuje parasol i pyta *Jaki jest deszczyk w wierszu? Co robi deszczyk? Co chciałby robić deszczyk?* Uczniowie szukają informacji w tekście, odpowiadają i podpisują ilustracje. Uczniowie mogą też dodać swoje słowa.

ZADANIE 10 (mówienie i pisanie)

Zadanie pisemne uczniowie wykonują na lekcji w parach. Można wspólnie z uczniami przygotować listę słów i wyrażeń potrzebnych do wykonania zadania i zapisać ją na tablicy (nauczyciel) i w zeszytach (uczniowie). Nauczyciel pokazuje uczniom, jak się prawidłowo zapisuje dialog.

Uwaga!

Podczas zajęć warto zwrócić uwagę na formy fleksyjne czasowników. Nauczyciel, zapisując czasowniki, powinien podać bezokolicznik, 1. i 2. osobę liczby pojedynczej. Uczniowie powinni mieć możliwość dodatkowych ćwiczeń gramatycznych, jeśli zajdzie taka potrzeba (por. **załącznik 3**).

Lekcję można rozbudować i porozmawiać o tym, co można robić w poszczególnych porach roku.

Pada deszcz	Pada ńnie	Kropi deszcz	Wieje wiatr
Świeci słońce	Sypie ńnie	Mży deszcz	Leje deszcz
Bębni deszcz	Prószy ńnie	Chmurzy się	Jest mgła

Deszcz liczba mnoga	deszcze	deszczy	deszczom	deszcze	deszczami	deszczach
Deszcz liczba pojedyncza	deszcz	deszczu	deszczowi	deszcz	deszczem	deszczu
	Mianownik kto? co?	Dopełniacz kogo? czego?	Celownik komu? czemu?	Biernik kogo? co?	Narzędnik z kim? z czym?	Miejscownik o kim? o czym?

	skakać		skakać
ja	skaczę	my	skaczemy
ty	skaczysz	wy	skaczecie
on/ona/ono	skacze	oni/one	skaczą

	sypać się		sypać się
ja	sypię się	my	sypimy się
ty	wy
on/ona/ono	oni/one

7. Dwa wiatry

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Jak nazwiesz dwa wiatry? Jak bawiły się wiatry? Postuchaj wiersza i podpisz ilustracje.

a)

Jeden wiatr – w polu wiał,
drugi wiatr – w sadzie grał:
Cichuteńko, leciuteńko,
liście pieścił i szeleścił,
mdlał...

b)

c)

Jeden wiatr – pędziwiatr!
Fiknął kozła, plackiem spadł,
skoczył, zawiął, zaszybował,
świdrem w górę zakołował
i przewrócił się, i wpadł
na szumiący senny sad,
gdzie cichutko i leciutko
liście pieścił i szeleścił
drugi wiatr...

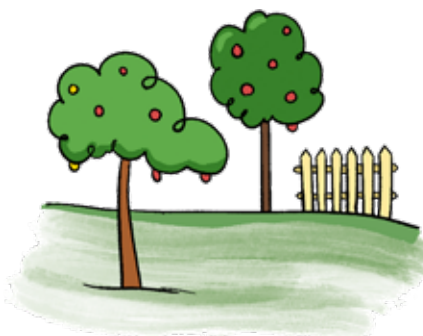

d)

e)

Sfrunął śniegiem z wiśni kwiat,
parsknął śmiechem cały sad,
wziął wiatr brata za kamrata,
teraz z nim po polu lata,
gonią obaj chmury, ptaki,
mkną, wplątują się w wiatraki,
głupkowate mylą śmigi,
w prawo, w lewo, świst, podrygi,
dmą płucami ile sił,
łobuzują, pal je licho!...

f)

g)

A w sadzie cicho, cicho...

h) szeleścił w liściach

7. Dwa wiatry

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 2. A) Ktoś zrobił bałagan w historii wiatrów. Ułóż zdania w prawidłowej kolejności (1-5).

Pierwszy wiatr szaleje w polu.

Wiatry bawią się razem.

Poznajemy dwa wiatry.

W sadzie jest cisza.

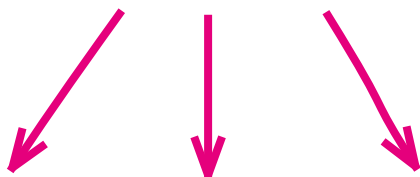

Wiatr z pola odwiedza wiatr z sadu.

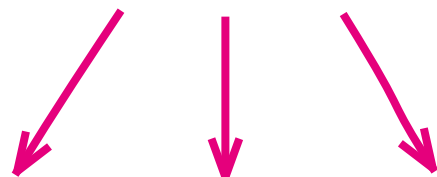

B) Jaki jest wiatr z pola, a jaki jest wiatr z sadu? Dopasuj słowa z ramki.

aktywny • ~~spokojny~~ • ruchliwy • cichy • dynamiczny • delikatny
nieprzewidywalny • pomysłowy • marzycielski

spokojny

7. Dwa wiatry

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 3. Co robiły wiatry? Poszukaj informacji w wierszu i uzupełnij tabelkę zgodnie z podanym przykładem.

Co robił?	wiatr w polu	w polu wiał
	wiatr w sadzie	w sadzie grał

Gramy!

 ZADANIE 4. Wojtek i Karol – jacy oni są?

Mam na imię Karol, a mój najlepszy przyjaciel to Wojtek. Znamy się ponad 5 lat, chodzimy do tej samej szkoły i bardzo lubimy spędzać ze sobą czas wolny. Jesteśmy jednak bardzo różni. Ja jestem szybki, energiczny i dlatego mam zawsze problemy w szkole. Wolę grać w piłkę niż czytać książki. Wojtek jest spokojny i świetnie się uczy. Nie jest bardzo wysportowany, ale często gra ze mną w piłkę. Bardzo lubię, kiedy Wojtek opowiada mi o innych krajach. Wtedy naprawdę uważnie go słucham. Mama mówi, że jesteśmy jak ogień i woda. Ale to chyba nic złego, prawda?

A) Która odpowiedź jest prawidłowa?

1. Karol i Wojtek znają się:

- a) długo.
- b) prawie 5 lat.
- c) z przedszkola.

2. Chłopcy uczą się:

- a) w tej samej klasie.
- b) w jednej szkole.
- c) w innej szkole.

3. Chłopcy:

- a) nie są do siebie podobni.
- b) mają podobne charaktery.
- c) mają podobne zainteresowania.

4. Karol:

- a) uwielbia czytać.
- b) najlepiej czuje się na boisku.
- c) lubi chodzić do szkoły.

5. Wojtek:

- a) jest bardzo dobrym uczniem.
- b) świetnie gra w piłkę.
- c) w szkole często ma problemy.

6. Karol:

- a) chętnie słucha Wojtka.
- b) interesuje się geografią.
- c) uczy Wojtka historii.

7. Dwa wiatry

Julian Tuwim

MARLENA OLECHOWSKA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 5. A) Porozmawiaj z kolegą / koleżanką o tym, jak zmieniło się zachowanie obu wiatrów. Dlaczego tak się stało?

 B) Uzupełnij notatkę wyrazami z ramki.

gonić • sadzie • spokojny • ~~wiatry~~ • sadu • dynamiczny
polu • cichy • ruchliwy • pola • spędzać

W wierszu Juliana Tuwima poznajemy dwa wiatry.
Jeden wiatr mieszka w _____, a drugi wiatr
mieszka w _____. Pierwszy wiatr jest bardzo
_____ i _____.
Drugi wiatr jest bardzo _____ i _____.
Kiedy przylatuje wiatr z _____, zmienia się
zachowanie wiatru z _____.
Razem zaczynają bawić się, _____ ptaki i chmury.
Myślę, że lubią _____ czas ze sobą.

 ZADANIE 6. A czy ty masz najlepszego przyjaciela lub kolegę? Co lubicie razem robić? Jak spędzacie czas wolny? Opowiedz o tym swojemu koledze lub koleżance w klasie.

7. Dwa wiatry

Julian Tuwim

Scenariusz zajęć

A1/A2
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

<https://www.youtube.com/watch?v=gWEbaK42DG0>

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi wymienić bohaterów wiersza
- umie krótko opisać, co robiły i robią wiatry i jakie one są
- może porozmawiać o swoim przyjacielu lub przyjaciółce z kolegą/koleżanką
- rozumie tekst o przyjacielu Karola
- umie uzupełnić notatkę na temat wiersza
- umie podać wyrazy o przeciwnym znaczeniu

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel prosi dzieci, aby podały jak najwięcej wyrazów o przeciwnym znaczeniu, na przykład: jasny – ciemny, długi – krótki.

Nauczyciel rozpoczyna zajęcia rundą niedokończonych zdań... Uczniowie kończą zdania:

Gdy wieje silny wiatr, lubię...

Gdy wieje mały wiatr, chciałbym...

Następnie dzieci powtarzają za nauczycielem sylaby: SZA SZO SZU SZE SZY / ASZA OSZO USZU ESZE YSZY / ASZ OSZ USZ ESZ YSZ.

ZADANIE 1 (słuchanie)

Źródło nagrania:

<https://www.youtube.com/watch?v=gWEbaK42DG0>

Przed słuchaniem

Nauczyciel prezentuje ilustracje przedstawiające wiatr i pyta uczniów, co może robić wiatr. Zapisuje słowa na tablicy.

W trakcie słuchania

Nauczyciel prosi uczniów, aby słuchali uważnie wiersza. Prosi, aby przeszli na prawą stronę sali, kiedy będzie czytany głośniejsze, a na lewą – kiedy będzie czytany ciszej.

Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy. Grupa pierwsza zaznacza w tekście, co robi pierwszy wiatr, grupa druga – co robi drugi wiatr, grupa trzecia – co robią oba wiatry razem.

Po słuchaniu

Uczniowie wykonują zadanie 1. pod kierunkiem nauczyciela, który zadaje pomocnicze pytania:

Czy podoba się wam ten wiersz? Dlaczego?

Kto jest bohaterem tego wiersza?

Co robią wiatry w wierszu Tuwima?

Czym się różnią między sobą?

ZADANIE 2 (słownictwo)

Nauczyciel prosi, aby uczniowie opowiedzieli historię dwóch wiatrów, a potem w parach wykonali zadanie 2. A). Następnie pyta, jaki jest wiatr w sadzie i jaki jest wiatr w polu. Uczniowie wykonują zadanie 2. B).

ZADANIE 3 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Co robił wiatr w sadzie i co robił wiatr w polu?* Prosi, aby uczniowie poszukali informacji w tekście wiersza i wypełnili tabelkę.

ZADANIE 4 (wprowadzenie do mówienia i pisania, czytanie)

Nauczyciel pokazuje fotografię Karola i Wojtka. Pyta: *Jak myślicie, kim są ci chłopcy? Co teraz robią? Dlaczego spędzają czas razem?* Uczniowie czytają tekst i wykonują zadanie.

Następnie może nastąpić krótka rozmowa na temat przyjaźni.

ZADANIE 5 (wprowadzenie do mówienia i pisania)

Nauczyciel mówi: *Rozmawialiśmy już o wietrze w sadzie i wietrze na polu. A jak zachowały się dwa wiatry razem? Jak zmieniło się ich zachowanie? Porozmawiajcie o tym w parach? Potem wykonajcie w parach zadanie 5.*

ZADANIE 6 (mówienie)

Nauczyciel pyta: *Czy macie swoich przyjaciół? Jak spędzacie razem czas? Porozmawiajcie o tym w parach z koleżanką lub kolegą?*

Kiedy uczniowie skończą rozmowę, nauczyciel prosi, aby uczniowie powiedzieli, czego się dowiedzieli o przyjacielu kolegi lub koleżanki.

Uwaga

Podczas zajęć warto zwrócić uwagę na formy fleksyjne rzeczownika wiatr. Uczniowie powinni mieć możliwość dodatkowych ćwiczeń gramatycznych, jeśli zajdzie taka potrzeba (zob. załącznik 3).

Lekcja może być wstępem do pisania charakterystyki.

UTRWALENIE SŁOWNICTWA

Gry dydaktyczne

Gra 1 Słówka z pudełka

W pudełku znajdują się karteczki, na których są czasowniki w bezokoliczniku i pytania (**załącznik 1**). Uczeń losuje karteczkę i odpowiada na pytanie. Jeśli odpowiedział dobrze, zabiera karteczkę. Wygrywa osoba, która ma najwięcej karteczek.

Gra 2 Biegane dyktando

Nauczyciel przygotowuje pierwszą strofę wiersza (**załącznik 2**). Następnie dzieli klasę na dwie grupy. W każdej grupie wybiera sekretarza, który siedzi z kartką i długopisem w rogu na końcu sali. Przy sekretarzu stoją „biegacze”. Tekst wiersza nauczyciel kładzie po drugiej stronie klasy. Po sygnale START z każdej drużyny wybiega po jednym uczniu („biegaczu”). Jego zadaniem jest dotrzeć jak najszybciej do tekstu, zapamiętać fragment, dobiec do „sekretarza” i podyktować mu z pamięci zapamiętany fragment. Chodzi o to, żeby każda drużyna przedyktowała „sekretarzowi” cały tekst jako pierwsza. Liczy się też dokładność.

Ćwiczenia online

<https://learningapps.org/1832508>

<https://learningapps.org/25869051>

<https://wordwall.net/pl/resource/21913396/polski/dwa-wiatry-j-tuwim>

<p>skoczyć Kiedy twój kolega skoczył do basenu?</p>	<p>wziąć Jakie książki wzięłeś/wzięłaś z domu?</p>	<p>biegać Kiedy ostatnio biegałeś/biegałaś?</p>
<p>spaść Co spadło ze stołu?</p>	<p>sfrunąć Co sfrunęło z drzewa?</p>	<p>bawić się W co bawiłeś/bawiłaś się ostatnio?</p>
<p>grać Kiedy ostatnio grzałeś/grzałaś w piłkę nożną?</p>	<p>wpaść Kto wpadł do kałuży?</p>	<p>wplątać się W co wplątały się wiatry?</p>
<p>wiać Kto wiał w polu?</p>	<p>przewrócić się Kto się przewrócił w klasie?</p>	<p>gonić Co goniły wiatry?</p>

Jeden wiatr – w polu wiał,
drugi wiatr – w sadzie grał:
Cichuteńko, leciuteńko,
liście pieścił i szeleścił,
mdlał...

Jeden wiatr – w polu wiał,
drugi wiatr – w sadzie grał:
Cichuteńko, leciuteńko,
liście pieścił i szeleścił,
mdlał...

 rodzaj męski	 rodzaj żeński	 rodzaj nijaki			
	grać	grać		grać	
ja	grałem	ja	grałam		
ty	grałeś	ty	grałaś		
on	grał	ona	grała	ono	grało

  rodzaj męskoosobowy	rodzaj żeński	rodzaj niemęskoosobowy	
	grać	grać	grać
my	graliśmy	my	grałyśmy
wy	graliście	wy	grałyście
oni	grali	one	grały

 rodzaj męski	 rodzaj żeński	 rodzaj nijaki			
	grać	grać		grać	
ja	grałem	ja	grałam		
ty	grałeś	ty	grałaś		
on	grał	ona	grała	ono	grało

  rodzaj męskoosobowy	rodzaj żeński	rodzaj niemęskoosobowy	
	grać	grać	grać
my	graliśmy	my	grałyśmy
wy	graliście	wy	grałyście
oni	grali	one	grały

8. Dyzio Marzyciel

Julian Tuwim

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Wypisz w zeszytcie, co chciałby zjeść Dyzio.

Położył się Dyzio na łące,
Przygląda się niebu błękitnemu
I marzy:
Jaka szkoda, że te obłoczki płynące
Nie są z **waniliowego kremu...**
A te różowe, że to nie **lody malinowe...**
A te złociste pierzaste, że to nie **stosy ciastek...**
I szkoda, że całe niebo
Nie jest z **tortu czekoladowego...**
Jaki piękny byłby wtedy świat.
Leżałbym sobie, jak leżę,
Na tej murawie świeżej,
Wyciągnąłbym tylko rękę
I jadł... i jadł... i jadł...

Jaki?

krem waniliowy
tort czekolad.....

Jaka?

herbata malinowa
herbata porzeczk.....

Jakie?

lody malinowe
ciastka czekolad.....

Uwaga!

Lody i ciastka to słodczyce.
Jakie znasz inne grupy
produktów spożywczych?
Jakie słodczyce lubisz?

8. Dyzio Marzyciel

Julian Tuwim

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 2. A) Utwórz właściwą formę przymiotnika.

herbata (jabłko) jabłkowa olej (kokos)
ciasto (marchewka) tarta (cytryna)
chipsy (ser) dżem (truskawka)
masło (orzech) zupa (pomidor)
deser (gruszka) ciasto (śliwka)

rodzaj męski	rodzaj żeński	rodzaj nijaki
-owy	-owa	-owe
np. sok winogronowy	np. woda malinowa	np. jajko czekoladowe

B) Jakie śniadanie jedzą dzieci z różnych krajów?

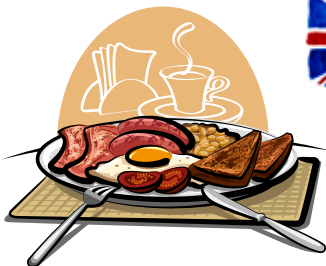
Adrian

Isabella

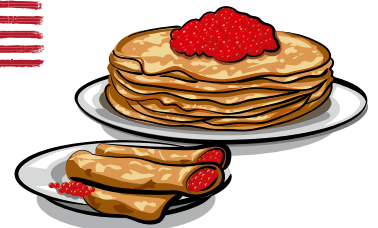
Adrian jest z Polski. Jego śniadanie jest duże. Zwykle je płatki czekoladowe z owocami.

Kate

John

8. Dyzio Marzyciel

Julian Tuwim

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 3. Uzupełnij luki według wzoru.

~~mieszać~~ • kroić • piec • smażyć • gotować • dodawać

a) ja mieszam
ty mieszasz
on

d)

b)

e)

c)

f)

ZADANIE 4. Przeczytaj tekst. Uzupełnij luki. Następnie opowiedz, co lubi, a czego nie lubi Ania.

śniadanie • ~~sałatą~~ • obiad • borówki • rybę • gotuje

Na śniadanie jem kanapki z serem, szynką
i sałatą.

Na drugie mama daje mi moje
ulubione owoce, czyli banany i,
piję też smaczny sok jabłkowy.

Kiedy wracam do domu, babcia robi pyszny
..... . Lubię jeść kotlety, ziemniaki
i mizerię. Bardzo nie lubię szpinaku. Wieczorem
jest kolacja. Czasami mama
mi budyń albo robi kakao. Częstojemy salatkę
albo Nie znoszę jeść brukselki!

Gramy!

Uwaga!

Lubię...
Uwielbiam...
Przepadam za...
Nie lubię...
Nie znoszę...
Nie cierpię...

8. Dyzio Marzyciel

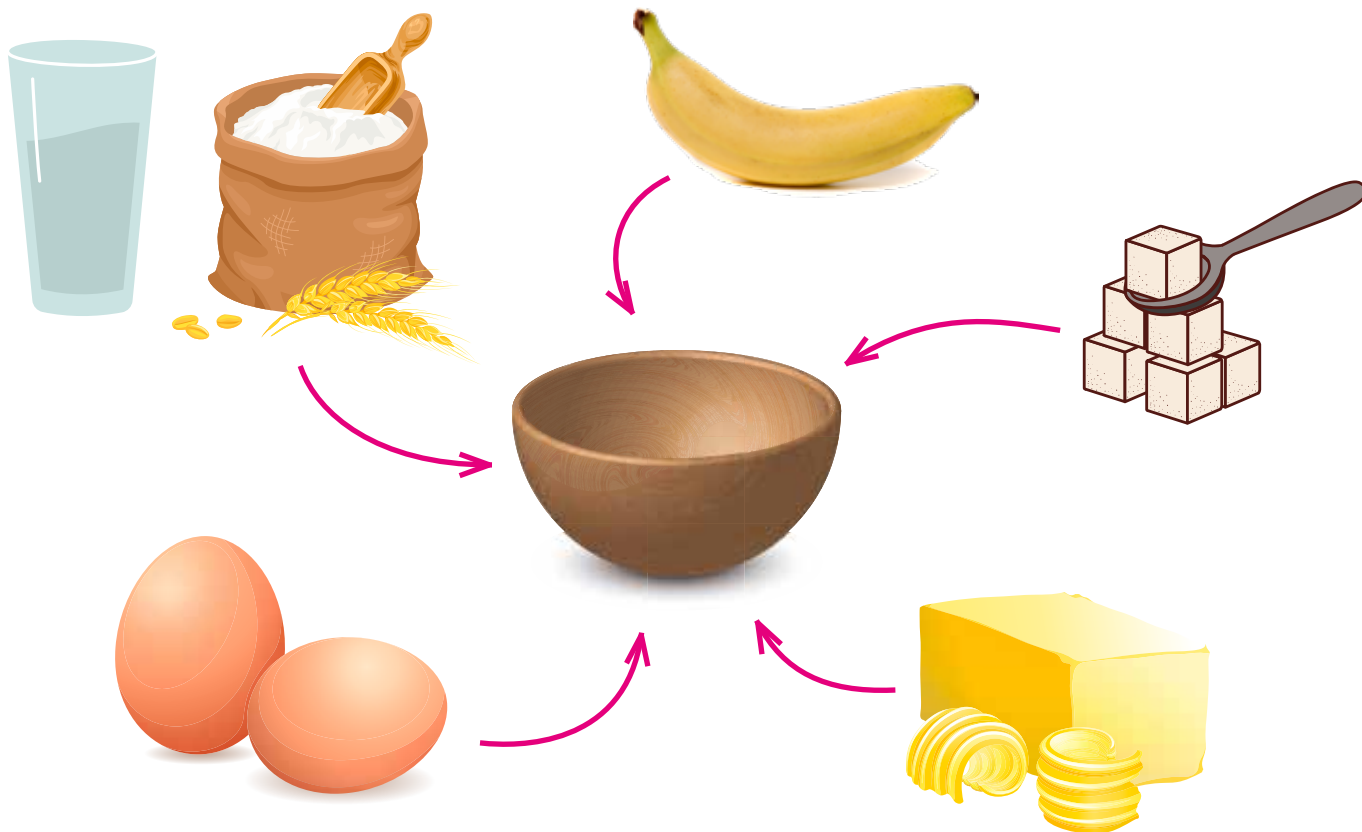
Julian Tuwim

KATARZYNA DUDA

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

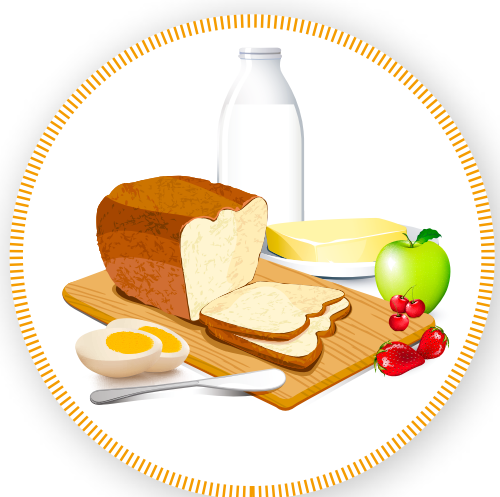

ZADANIE 5. Dyzio jest łasuchem, lubi jeść. Powiedz mu, jak upiec pyszne ciasto bananowe. Wykorzystaj ilustracje.

ZADANIE 6. Obejrzyj film na temat zdrowego jedzenia, następnie opowiedz, co dzieci powinny jeść na śniadanie.

<https://www.youtube.com/watch?v=ltr6xhuHv04>

8. Dyzio Marzyciel

Julian Tuwim

Scenariusz zajęć

A1/A2
klasa 4/5

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

<https://www.youtube.com/watch?v=ltr6xhuHv04>

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi nazwać produkty spożywcze, w szczególności słodczyce
- potrafi nazwać podstawowe czynności w kuchni
- potrafi opowiadać o tym, co je na śniadanie
- potrafi stworzyć przepis na naleśniki
- potrafi opisać swoje ulubione ciasto

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel prosi, żeby uczniowie zamknęli oczy. Następnie podaje im do spróbowania: liść sałaty, cytrynę, kawałek czekolady, paprykę, watę cukrową, ostrą paprykę, słony ser. Prosi, żeby uczniowie opisali kilkoma przymiotnikami każdy produkt. Uczniowie mogą dotykać, smakować, wąchać. Na koniec dzieci odgadują, jakie produkty opisywali.

ZADANIE 1 (słuchanie)

Zródło nagrania: <https://www.youtube.com/watch?v=DGuQC8FQK6s>

Przed słuchaniem

Nauczyciel rozmawia z uczniami na temat słów: marzenia, wyobraźnia. Następnie wyjaśnia znaczenie tych wyrazów. Pyta o marzenia dzieci. W sposób funkcjonalny wprowadza konstrukcję: *marzę o...*

W trakcie słuchania

Wersja A

Uczniowie łączą obrazki z pogrubionymi fragmentami tekstu.

Wersja B (zabawa w kalambury rysunkowe)

Nauczyciel odtwarza film. Uczniowie rysują wybraną rzecz, o której marzy Dyzio. Następnie wyobrażają sobie, jak wygląda chmura, która jest w tym kształcie.

Po słuchaniu

Wersja B: Uczniowie krótko opisują wykonane przez siebie rysunki, następnie wykonują zadanie 1 z karty pracy.

Nauczyciel zadaje następujące pytania: *O czym marzy Dyzio? Jakie były obłoki? Jakie kolory wymienił Dyzio?*

Osoby chętne jeszcze raz czytają wiersz.

ZADANIE 2 (słownictwo)

Nauczyciel pyta: *Jakie były obłoki? Jakie były słodczyce?* Następnie tłumaczy, czym są przymiotniki. Uczniowie opisują kilka przedmiotów znajdujących się w sali. Nauczyciel pokazuje uczniom zasadę tworzenia przymiotników odrzeczownikowych, np. *lody malinowe, zupa pomidorowa*. Uczniowie wykonują zadanie 2. A), następnie przechodzą do opisu obrazków w zadaniu 2. B).

Tworzone są wypowiedzi na temat preferencji żywieniowych dzieci z różnych krajów. Uczniowie zapisują pełnymi zdaniami, co lubią jeść osoby przedstawione na obrazkach. Uczniowie powinni również opowiedzieć o swoich upodobaniach kulinarnych.

ZADANIE 3 (słownictwo)

Nauczyciel prezentuje różne czynności w kuchni, uczniowie podpisują obrazki w zadaniu 3. Zadanie można uzupełnić grą kalambury.

UTRWALENIE SŁOWNICTWA

Gry dydaktyczne

Gra 1 ZABAWA W KUCHARZY

Z myślą o utrwaleniu słownictwa w załącznikach 1 i 2 umieszczone zostały obrazki przedstawiające produkty oraz zdjęcia różnych dań. Uczniowie muszą odgadnąć, z jakich produktów składają się te dania. Dzieci segregują produkty i przyporządkowują je do potraw. Wygrywa drużyna, która odgadnie najwięcej nazw produktów. Zadanie może zakończyć się opracowaniem przepisu wybranego przez dzieci dania.

Gra 2 KALAMBURY

Uczeń pokazuje przepis na swoje ulubione danie. Ewentualnie można go umieścić na dużej planszy. Pozostali uczestnicy lekcji starają się zapisać swoje przepisy w zeszyty.

ZADANIE 4 (rozumienie tekstu)

Nauczyciel prosi uczniów o odczytanie tekstu na temat Ani. Uczniowie uzupełniają tekst brakującymi wyrazami z ramki.

ZADANIE 5 (mówienie)

Uczniowie tworzą przepis na ciasto bananowe na podstawie obrazków. Następnie dzieci opisują swoje ulubione ciasta. Mówią o tym, kiedy lubią jeść słodczyce. Rozmawiają na temat tego, co lubią jeść i pić, kiedy jest zimno i kiedy jest gorąco. Mówią o tym, jak Polacy odżywiają się latem i zimą.

ZADANIE 6 (pisanie)

Uczniowie oglądają krótki film na temat zdrowego odżywiania. Na podstawie filmu oraz piramidy żywieniowej muszą ułożyć kilka zasad zdrowego żywienia dla rówieśników. Uczniowie mogą uzupełnić swoje wypowiedzi zasadami zdrowego stylu życia, ćwiczeń fizycznych i odpowiedniej ilości snu.

ZABAWA W KUCHARZY

Scenariusz 8 • Złącznik 1

Gra 1 (potrawy)

9. List do ludożerców

Tadeusz Różewicz

SAMANTA BUSIŁO

„Ryby, żaby, rak” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. Do kogo autor pisze list i po co? Postuchaj wiersza i odpowiedz na pytania.

Kochani ludożercy
nie patrzcie wilkiem
na człowieka
który pyta o wolne miejsce
w przedziale kolejowym

zrozumcie
inni ludzie też mają
dwie nogi i siedzenie

Kochani ludożercy
poczekajcie chwilę
nie depczcie słabszych
nie zgrzytajcie zębami

zrozumcie
ludzi jest dużo będzie jeszcze
więcej więc posuńcie się trochę
ustąpcie

Kochani ludożercy
nie wykupujcie wszystkich
świec sznurowadeł i makaronu
Nie mówcie odwróteni tyłem:
ja mnie mój moje
mój żołądek mój włos
mój odcisk moje spodnie
moja żona moje dzieci
moje zdanie

Kochani ludożercy
nie zjadajmy się Dobrze
bo nie zmartwychwstaniemy
Naprawdę

Co to znaczy?

patrzeć wilkiem
(na kogoś)
patrzeć na kogoś
wrogo, nieufnie

zgrzytać zębami
denerwować się,
złościć, czuć gniew

9. List do ludożerców

Tadeusz Różewicz

SAMANTA BUSIŁO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 2. A) Kim jest ludożerca?

znaczenie dosłowne:

znaczenie przenośne:

B) Czego nie powinien robić ludożerca, o którym pisze poeta?

Kto się tak zachowuje? Egoista czy altruista? Jacy są egoiści? Jacy są altruści?

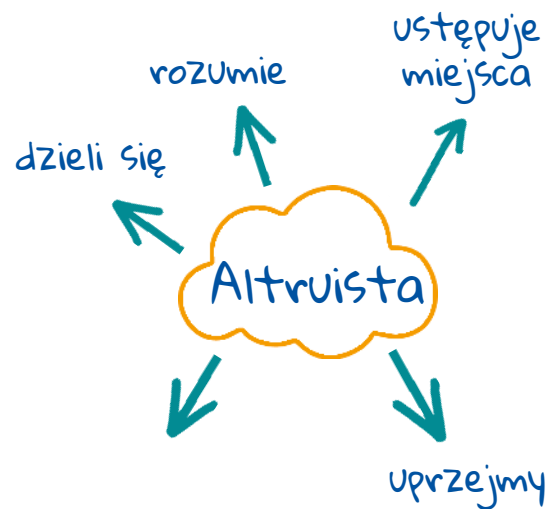
Na podstawie wiersza uzupełnij wykresy zgodnie z przykładem.

synonimy:

samolub,

dobra dusza,

Co robi?

Jaki jest?

Co to znaczy?

Egoista
człowiek skoncentrowany na sobie i swoich potrzebach, który nie myśli o potrzebach innych

Altruista
osoba, która bezinteresownie pomaga innym, myśli o innych

ZADANIE 3. Tadeusz Różewicz napisał wiersz *List do Ludożerców* jako formę apelu do społeczeństwa lat 50. XX wieku. Co wiesz o tych czasach w Polsce? Jak myślisz, jak zachowuje się współczesny ludożerca?

9. List do ludożerców

Tadeusz Różewicz

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 4. Dopisz antonimy i synonimy.

a) Antonimy

- zły - dobry, spokojny, dobroduszny
- skąpy -
- otwarty -
- samolubny -
- uprzejmy -

b) Synonimy

- okrutny - bezwzględny, bez serca, nieludzki
- hojny -
- życzliwy -
- pomocny -
- interesowny -

ZADANIE 5. Znajdź w wierszu formy trybu rozkazującego i podkreśl je. Następnie uzupełnij tabelę.

		2 os. l.poj.	1 os. l.mn.	2 os. l.mn.
-am, -asz	czytać: oni czyt a j-ą	czytaj!		
-em, -esz	wiedzieć: oni wiedz-ą	wiedz!	wiedzmy!	
-ę, -esz	deptać: on depcz-e			
-ę, -isz	mówić: on mów-i			
-ę, -ysz	uczyć się: on ucz-y się	ucz się!		uczcie się!
+ij (-czn-, -kn-)	zamknąć: on zamkni-e	zamknij!	zamknijmy!	zamknijcie!

 Uwaga!
zrozum! zrozumcie!
rób! róbcie! o:ó

Gramy!

ZADANIE 6.

Spróbuj napisać kilka (5–10) prośb do współczesnych „ludożerców”. Użyj form trybu rozkazującego.

- Nie rozmawiajcie głośno przez telefon w tramawaju!
-
-
-
-

9. List do ludożerców

Tadeusz Różewicz

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 7. Czy znasz formę listu? Potrafisz zamienić wiersz Tadeusza Różewicza na list?

Gliwice, 14 lutego 1958 r.

miejsce, data

zwrot do adresata

Kochani Ludożercy!

wstęp

Piszę do Was...

(intencja, ew. nawiązanie do poprzedniego listu, ostatniego kontaktu itp.)

treść

Serdecznie pozdrawiam
Tadeusz

formuła końcowa

podpis

W mailu formuła końcowa i podpis znajdują się po lewej stronie.

Uwaga!

list oficjalny:

Szanowny Panie!
Szanowna Pani!
Szanowne Panie!
Szanowni Panowie!
Szanowni Państwo!

list prywatny:

Droga Aniu! Kochana Mamo!
Drogi Marku! Kochany Tato!
Drogie Koleżanki! Kochane Dzieci!
Drodzy Koledzy! Kochani Rodzice!

zwrot do adresata (wielkimi literami)

formuła końcowa

Z poważaniem
Z wyrazami szacunku

Serdecznie pozdrawiam
Pozdrawiam

Gdy stawiamy wykrzyknik po zwrocie do adresata, następną zdanie zaczynamy wielką literą.
Jeśli stawiamy przecinek, kontynuujemy zdanie i piszemy pierwsze słowo w nowym wersie małą literą.

ZADANIE 8. Napisz list do kolegów w imieniu uczniów, którzy niedawno dołączyli do waszej klasy. Zaproponuj, co mogą zrobić, żeby nowi uczniowie dobrze się czuli w Twojej szkole.

9. List do ludożerców

Tadeusz Różewicz

Scenariusz zajęć

B1
klasa 6/7

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV–VIII

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi formułować prośby i porady w formie trybu rozkazującego
- umie napisać krótki list do kolegów z klasy
- potrafi wskazać znaczenie dosłowne i przenośne słowa *ludożerca*
- rozumie różnicę pomiędzy znaczeniem słów *egoista* i *altruista*
- potrafi podać przykłady zachowań oraz cechy egoisty i altruisty oraz podać synonimy i antonimy tych słów
- potrafi ocenić moralnie postawę egoisty i altruisty

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel pyta uczniów: *Kto to jest egoista? Rozumiecie to słowo? Czy można się przyjaźnić z egoistą? Jaki powinien być przyjaciel? Czy łatwo być dobrym dla innych?*

ZADANIE 1

Przed czytaniem

Nauczyciel rozmawia z uczniami, zadając pytania: *Kto to jest ludożerca? Czy znacie inne wyrazy podobne do tego słowa? Za chwilę przeczytamy wiersz, który zaczyna się od słów: „Kochani ludożerco...” Czy ludożerca może być kochany? Jak myślicie, dlaczego poeta tak zaczyna list?*

W trakcie słuchania / czytania

Nauczyciel wyjaśnia znaczenia słów, o które uczniowie pytają.

Po czytaniu DYSKUSJA

Nauczyciel wraca do pytań, które zadawał przed lekturą i ponownie rozmawia z uczniami, co myślą na dany temat. Stawia również nowe pytania: *Kogo autor nazywa ludożercami? po co autor pisze list do „ludożerców”? O co ich prosi? Jak rozumiecie ostatnią część wiersza?*

ZADANIE 2

A) Odwołując się do wiersza, uczniowie wspólnie z nauczycielem definiują dosłowne i przenośne znaczenie słowa *ludożerca*, np. *dosł. ‘człowiek jedzący mięso innych ludzi, in. kanibal’, przen. ‘człowiek okrutny, raniący innych ludzi, działający na ich szkodę, niewrażliwy na ich krzywdę’.*

B) Uczniowie pracują w parach / grupach. Próbuje uzupełnić mapę myśli zgodnie z przykładem. Nauczyciel pomaga, sprawdza. Następnie pary / grupy prezentują wyniki swojej pracy na forum klasy. Nauczyciel zbiera na tablicy zgłaszane propozycje.

ZADANIE 3

Stosownie do poziomu kompetencji językowych i kulturowych oraz stopnia wiedzy ogólnej uczniów nauczyciel wprowadza ich w kontekst historyczny i społeczny lat 50. XX wieku w Polsce.

ZADANIE 4

Uczniowie pracują indywidualnie, mogą korzystać ze słowników. Następnie prezentują rozwiązanie zadania na forum klasy. Nauczyciel weryfikuje, poprawia, uzupełnia.

ZADANIE 5

Pod kierunkiem nauczyciela i przy jego pomocy uczniowie uzupełniają tabelę i odkrywają zasady tworzenia form trybu rozkazującego w zależności od przynależności do klasy koniugacji (I–IV) czasownika. Poznają również alternacje i grupę czasowników, których temat kończy się na dwie spółgłoski (-czn-, -tn-, -kn-, -pn- itd.).

UTRWALENIE STRUKTUR JĘZYKOWYCH (SŁOWNICTWA I GRAMATYKI)

Gra 1 MEMORY

Z myślą o utrwaleniu słownictwa (cechy charakteru, postawy, emocje) można najpierw przeprowadzić grę MEMORY (załącznik 1). Praca w parach lub grupach.

Gra 2 KOŁO FORTUNY

Uczniowie losują czasownik, z którym muszą utworzyć formy trybu rozkazującego. Można wykorzystać stronę *wheeldecide.com*, ewentualnie popularne w edukacji aplikacje do tworzenia quizów.

ZADANIE 6

Uczniowie w parach / grupach układają 5–10 porad / prośb zgodnie z poleceniem. Następnie prezentują je na forum klasy.

ZADANIE 7

Nauczyciel omawia z uczniami formę listu prywatnego i oficjalnego, wykorzystując kartę pracy. Następnie uczniowie uzupełniają list. Zadanie może być wykonane samodzielnie jako praca domowa. Może też być zrealizowane wspólnie w klasie. Można zaproponować uczniom dodatkowe ćwiczenie rozwijające sprawność pisania: <https://learningapps.org/watch?v=pbrd5payk23> (*Learningapps.com: Ryby, żaby, raki / List do ludożerców*).

ZADANIE 8

To zadanie uczniowie realizują samodzielnie. Prosimy ich o wykorzystanie w liście form trybu rozkazującego. Możemy podać wskazówki, wspólnie z uczniami przedstawić kilka przykładów porad czy prośb. Warto też porozmawiać o tym, jak się czuje uczeń, który zmienia szkołę, klasę, z czym może mieć trudności, w jaki sposób koledzy mogą mu pomóc.

Gry dydaktyczne

Ćwiczenia online

[Learningapps.com/Ryby, żaby, raki/List do ludożerców](https://learningapps.com/Ryby,%20żaby,%20raki/List%20do%20ludożerców)
<https://learningapps.org/watch?v=pbrd5payk23>

hojny	skąpy	pracowity	leniwy
okrutny	dobry	bezinteresowny	interesowny
uprzejmy	nieuprzejmy	grzeczny	niegrzeczny

miły	sympatyczny	okrutny	bezwzględny
hojny	szczodry	zły	zdenerwowany
życzliwy	serdeczny	pomocny	uczynny

10. 0 Rupakach

Danuta Wawiłow

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 1. A) Postuchaj wiersza.

B) Postuchaj wiersza i uzupełnij luki.

Usiądź przy mnie, mamusiu.
Coś ci powiem dousZka.....⁰...
Wiesz, kto do mnie przychodzi,
jak się kładę do łóżka?
Takie śliczne, puchate,
kolorowe jak¹...
Za nic w świecie nie zgadniesz!
To przychodzą RUPAKI!

Te RUPAKI, mamusiu,
to są takie zwierzaki –
trochę jakby²,
trochę jakby dzieciaki,
trochę jakby motyle,
krokodyle czy³...
Nie rozumiesz, mamusiu?
No, po prostu – RUPAKI!

Są RUPAKI doroste
i RUPAKI –⁴,
są RUPAKI – dziewczyny
i RUPAKI – chłopaki,
są RUPAKI –⁵
i RUPAKI – głuptaki,
są brzydale i wcale,
wcale ładne RUPAKI...

Te RUPAKI mieszkają
w różnych dziurach i kątach,
i na przykład za⁶,
gdzie się kurzu nie sprząta,
i w szufladzie tatusia,
i na⁷ z książkami,
i w wózekczku dla lalki
też nocują czasami.

Strasznie⁸ myszy
i nie lubią jeść sera,
zawsze tańczą kozaka,
gdy na burzę się zbiera,
.....⁹ w kaloszach, a kąpiel
zawsze biorą we frakach...
Nie chcesz wierzyć? Naprawdę!
Ja się znam na RUPAKACH!

Jeśli¹⁰ któregoś
w kuchni albo w łazience,
to go możesz pogłaskać
albo wziąć go na ręce,
tylko nie mów przypadkiem:
„Jejku, co za pokraka!”,
bo ty¹¹, jak łatwo
jest obrazić RUPAKA!

Popatrz, popatrz, już przyszyły.
Jeden siedzi na oknie!
Oj, przepraszam, mamusiu,
że tak¹² okropnie!
Jak mi bajkę opowie,
to powtórzę ci rano...
Teraz już mnie pocałuj...
Zaraz zasnę...
Dobranoc!

10. 0 Rupakach

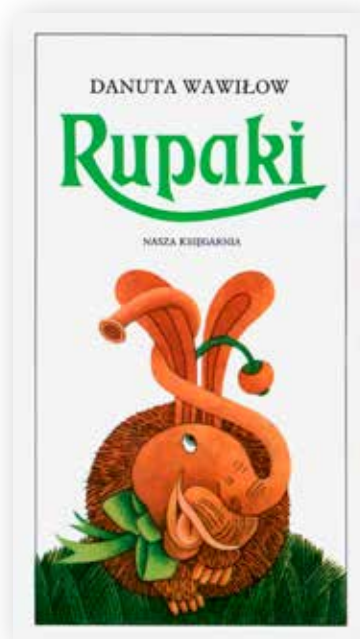
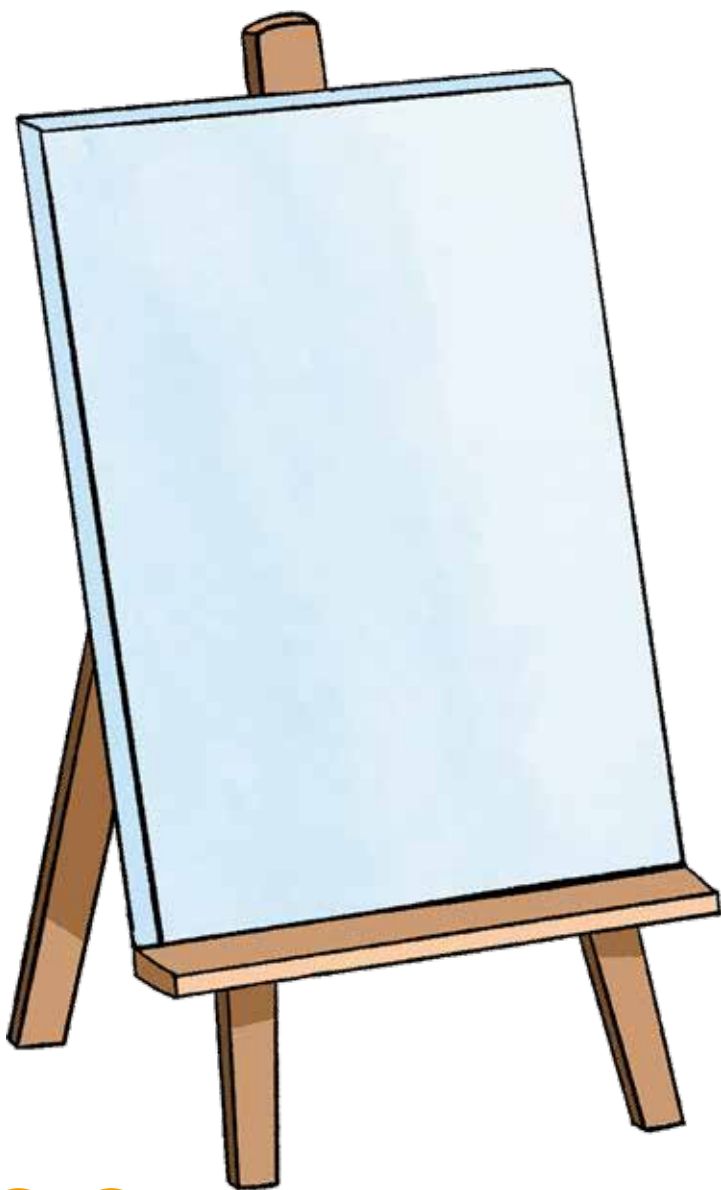
Danuta Wawiłow

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 2. A) Narysuj Rupaka.

okładka książki

B) Opisz Rupaka, używając określeń z wiersza.

Rupak to jest taki...

Rupak jest jak...

Co to jest porównanie?

Uwaga!

Przymiotniki opisują cechy istot, osób, zwierząt...
Ile przymiotników pamiętasz?

Podaj inne przykłady.

10. 0 Rupakach

Danuta Wawiłow

AGATA ROČKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

 ZADANIE 3. Jakie znasz porównania, które określą twoje cechy charakteru? Dopisz je do obrazków.

odważny jak lew

  ZADANIE 4. A) Czy to prawda? Poszukaj odpowiedzi w wierszu.

Gramy!

0. Rupaki przychodzą, kiedy dziecko kładzie się do łóżka. **tak** / nie
1. Rupaki to są takie zwierzaki. tak / nie
2. Rupaki mieszkają w lesie. tak / nie
3. Rupaki biorą kąpiel we frakach. tak / nie
4. Rupaki to małe pluszaki. tak / nie
5. Rupaka łatwo jest obrazić. tak / nie
6. Rupaki tańczą polkę. tak / nie

Co to znaczy?

Frak

Najbardziej elegancki wieczorowy strój męski, używany tylko przy szczególnych okazjach, jak np. ślub czy bal.

C) Gdzie mieszkają Rupaki?

0. Rupaki mieszkają w różnych dziurach.
1.
2.
3.
4.
5.

  B) Zamień na liczbę pojedynczą.

RUPAKI to
zwierzaki, kociaki, dzieciaki, motyle,
krokodyle, raki

RUPAK to zwierzak,,,,,

10. 0 Rupakach

Danuta Wawiłow

AGATA ROCKO

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

ZADANIE 5. Odpowiedz na pytania i zapisz odpowiedzi.

0. Czego zawsze boją się Rupaki?

Rupaki zawsze boją się myszy.

1. Czego nie lubią Rupaki?

2. Co zawsze tańczą Rupaki?

3. W czym śpią Rupaki?

4. W czym zawsze biorą kąpiel Rupaki?

5. Gdzie można spotkać Rupaka?

ZADANIE 6. Opisz swojego Rupaka, który przychodzi do ciebie do łóżka przed zaśnięciem.

Mój Rupak przychodzi do mnie wtedy, kiedy mama albo tata czytają mi jakąś bajkę. Już prawie zasypiam i nagle widzę Rupaka. On jest...

10. 0 Rupakach

Danuta Wawiłow

Scenariusz zajęć

A1
klasa 4

„Ryby, żaby, raki” czy „Rupaki?” Scenariusze lekcji w klasach IV-VIII

https://www.youtube.com/watch?v=f3_KcDLW67A

Cele dydaktyczne

Uczeń:

- potrafi nazwać zwierzęta występujące w wierszu
- umie opisać Rupaka, który pojawił się w wierszu
- umie opisać swojego Rupaka
- rozumie przekaz wiersza
- potrafi odpowiedzieć na szczegółowe pytania dotyczące utworu
- umie porównać cechy zwierząt do cech charakteru ludzi
- potrafi zamienić liczbę mnogą rzeczowników na liczbę pojedynczą
- ma świadomość istnienia świata rzeczywistego i świata marzeń sennych

Przebieg zajęć

Rozgrzewka

Nauczyciel pyta dzieci: *Co to jest sen? Czy lubicie czytanie wierszy przed snem? Czy macie przyjaciół, którzy pomagają wam zasnąć, np. kota, psa, a może pluszowego misia czy inną maskotkę?* Następnie nauczyciel przechodzi do zadania 1.

ZADANIE 1 (słuchanie)

Zródło nagrania: https://www.youtube.com/watch?v=f3_KcDLW67A

Przed słuchaniem

Nauczyciel pokazuje uczniom okładkę książki, żeby dzieci zobaczyły, jak wygląda Rupak, którego narysował ilustrator. Pyta uczniów, czy podoba im się to stworzenie, czy słyszały kiedykolwiek takie słowo. Dzieci uzasadniają swoje wypowiedzi.

W trakcie słuchania

Nauczyciel odtwarza wersję recytacji z serwisu YouTube, następnie czyta wiersz samodzielnie. W tym czasie uczniowie uzupełniają luki w tekście (zadanie 1).

Po słuchaniu

Uczniowie rysują, jak sobie wyobrażają Rupaka z wiersza (zadanie 2. A). Następnie uczniowie opisują Rupaka z wiersza (zadanie 2. B). Zadanie można wykonać w dwóch wersjach – ustnej lub pisemnej. Uczniowie poznają również definicję porównania, którą podaje nauczyciel. Mogą też opisać słownie narysowanego przez siebie Rupaka.

ZADANIE 3 (słownictwo)

Nauczyciel pokazuje uczniom obrazki z zadania 3, następnie prosi, żeby uczniowie podpisali obrazki i powiedzieli, co oznaczają poszczególne porównania. W tym zadaniu należy posługiwać się utrwalonymi w polszczyźnie porównaniami, np. odważny jak lew, uparty jak osioł.

ZADANIE 4. A) (rozumienie tekstu wiersza)

Uczniowie odpowiadają na pytania do wiersza (tak, nie).

Zadanie 4. B) (gramatyka)

Uczniowie przekształcają zdanie w liczbie mnogiej na liczbę pojedynczą według podanego wzoru.

Zadanie 4. C) (rozumienie tekstu wiersza, mówienie)

Uczniowie odpowiadają na pytanie do wiersza (ustnie i pisemnie).

UTRWALENIE SŁOWNICTWA / GRAMATYKI

Gra 1 MEMORY

Z myślą o utrwaleniu słownictwa i gramatyki można najpierw przeprowadzić grę MEMORY (załącznik 1).

Gra 2 KONKURS RECYTACJI WIERSZA

Uczniowie czytają wiersz (załącznik 2). Następnie oceniają siebie nawzajem.

ZADANIE 5 (rozumienie tekstu wiersza i pisanie)

Uczniowie z pamięci odpowiadają na pytania odnoszące się do wiersza. Jeżeli mają problem z przypomnieniem sobie poprawnych sformułowań, mogą wrócić do uzupełnionego tekstu w zadaniu 1. Odpowiedzi zapisują pod pytaniem.

ZADANIE 6 (pisanie)

Zadanie ewaluacyjne – domowe

Uczniowie opisują Rupaka, który przychodzi do nich do łóżka przed zaśnięciem.

Zadanie opcjonalne (mówienie i sprawdzanie rozumienia wiersza)

Uczniowie opisują swój pokój. Nauczyciel pyta dzieci, jak wygląda ich pokój rano, a jak wieczorem. Nauczyciel prosi uczniów, żeby opisali, gdzie chowają się Rupaki z wiersza, które pomagają im zasnąć. Czy kiedykolwiek wyobrażali sobie podobne stworzenia, które kryją się w szafie albo pod łóżkiem.

Gry dydaktyczne

Danuta Wawiłow

O Rupakach

Usiądź przy mnie, mamusiu.
Coś ci powiem do uszka...
Wiesz, kto do mnie przychodzi,
jak się kładę do łóżka?
Takie śliczne, puchate,
kolorowe jak ptaki...
Za nic w świecie nie zgadniesz!
To przychodzą RUPAKI!

Te RUPAKI, mamusiu,
to są takie zwierzaki –
trochę jakby kociaki,
trochę jakby dzieciaki,
trochę jakby motyle,
krokodyle czy raki...
Nie rozumiesz, mamusiu?
No, po prostu – RUPAKI!

Są RUPAKI doroste
i RUPAKI – dzieciaki,
są RUPAKI – dziewczyny
i RUPAKI – chłopaki,
są RUPAKI – mądrale
i RUPAKI – głuptaki,
są brzydale i wcale,
wcale ładne RUPAKI...

Te RUPAKI mieszkają
w różnych dziurach i kątach,
i na przykład za szafą,
gdzie się kurzu nie sprząta,
i w szufladzie tatusia,
i na półce z książkami,
i w wózczyku dla lalki
też nocują czasami.

Strasznie boją się myszy
i nie lubią jeść sera,
zawsze tańczą kozaka,
gdy na burzę się zbiera,
spią w kaloszach, a kąpiel
zawsze biorą we frakach...
Nie chcesz wierzyć? Naprawdę!
Ja się znam na RUPAKACH!
Jeśli spotkasz któregoś
w kuchni albo w łazience,
to go możesz pogłaskać
albo wziąć go na rękę,
tylko nie mów przypadkiem:
Jejku, co za pokraka!,
bo ty nie wiesz, jak łatwo
jest obrazić RUPAKA!

Popatrz, popatrz, już przyszły.
Jeden siedzi na oknie!
Oj, przepraszam, mamusiu,
że tak ziewam okropnie!
Jak mi bajkę opowie,
to powtórzę ci rano...
Teraz już mnie pocałuj...
Zaraz zasnę... Dobranoc!

RYBY, ŻABY, RAKI CZY RUPAKI?

Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach języka polskiego jako obcego / drugiego

Klucze do zadań

1. NA WSPACH BERGAMUTACH

- od góry po lewej: kot, kura, łososie, słoń; od góry po prawej: osioł, jabłka, szczur, wieloryb;
- A) w lesie: np. zając, lis, sowa, wilk; na wsi: np. kura, krowa, koń; w mieście: pies, kot, w morzu: ryba;
B) Pies żyje na wsi i w mieście; Kura żyje na wsi; Ryba żyje w morzu; Sowa żyje w lesie; Krowa żyje na wsi; Koń żyje na wsi; Lis żyje w lesie;
- b. Sowa lata; c. Ryba pływa; d. Kot miauczy; e. Pies szczeka.; f. Krowa muczy;
- A) 1. tak, 2. nie., 3. tak, 4. tak, 5. tak, 6. nie;
B) 1. Gdzie mieszka Ania?; 2. Ile Filemon ma lat?; 3. Co Filemon lubi robić?; 4. Czego Filemon się boi?;
- b. duży, rudy; c. mały, czarny; d. mały, biało-czarny; e. nie-grzeczny; f. mały, rudy, leniwy;

2. RYBY, ŻABY I RAKI

1. zarabiać, 2. Śpiewały, 3. budować, 4. rzekł, 5. kuć, 6. Kuły, 7. Róbmy, 8. szyć, 9. Szyły, 10. Opuściliśmy, 11. spuścili, 12. Zapełni się;
- A) inżynier dróg i mostów, śpiewaczka, szewc, krawiec, kowal, drwał, pielęgniarka, rybak, weterynarz;
B) budować mosty, inżynierem dróg i mostów; kuć podkowy, kowalem; szyć obuwie, szewcem;
1. Odrabiałam lekcje tylko **na niby**, a tak naprawdę grałam w gry. (Opis sytuacji) Udawałam, że odrabiam lekcje, a tak naprawdę grałam w gry;
2. Posprzątałam pokój **byle jak**, bo chciałam jak najszybciej pojechać na wycieczkę rowerową z koleżanką. (Opis sytuacji) Posprzątałam pokój szybko i niedokładnie, mało starannie, bo chciałam jak najszybciej pojechać na wycieczkę rowerową z koleżanką;
- A) 1. nie, 2. nie, 3. tak, 4. tak;
B) Jak chciały zarabiać ryby, żaby i raki?; Jaki pomysł miał rak?; Co chciała kupić ropucha?; W jaki sposób chciał zarabiać karp?;
- odważny strażak, miła kelnerka, silny kowal, cierpliwa nauczycielka, dokładny inżynier;

3. PAN BAŁAGAN

- od góry: na półce/półka, w bucie/but, w łóżku/łóżko, w cu-kiernicy/cukiernica, w szafie/szafa
- A) w biurku, pod pianinem, w koszu, w bamboszu, w komo-dzie, w wannie;
B) 1. pod pianinem, pianino, 2. w koszu, kosz, 3. w bamboszu, bambosz, 4. w komodzie, komoda, 5. w wannie, wanna;
1. być w siódmym niebie – być bardzo szczęśliwym; 2. bujać w obłokach – marzyć, żyć w świecie fantazji; nie zwracać uwagi na świat realny; 3. być w kłopotcie – mieć problem;

4. ŚNIADANKO BARANKA

- tata / tatuś; ciotka; wujek;
- dziadek, babcia, brat, siostra;
1. B, 2. A, 3. B, 4. C, 5. A;
1. wnukowie, 2. dziadkowie, 3. dzieci, 4 dziadkowie, 5. małżeństwo;
1. Mój tata nazywa się Artur Kowalski; 2. Czy masz rodzeń-stwo?; 3. Moi dziadkowie są starzy; 4. Mam bardzo upartego brata; 5. Moja siostra jest piękna; 6. Mam dwóch braci, którzy chodzą do szkoły;

5. PANI TWARDOWSKA

1. na początku, najpierw, dawno, dawno temu, 2. potem, na-gle, kiedy..., to..., następnie, 3. nagle, w końcu, wreszcie;
- na górze od lewej: 2, 1, 6; na dole od lewej: 4, 5, 3;
1. budziła, 2. pracowali, 3. przyszli, 4. powiedzieli, 5. chcieliśmy, 6. zaczęliśmy, 7. zamknął, 8. mógł, 9. pomyślał, 10. próbowa-łem, 11. doszedłem, 12. wzięli się, 13. mijał, 14. było, 15. znalazł, 16. postanowił, 17. przyszedł, 18. starałeś się, 19. powiedział, 20. wyciągnął;
- B) 1. Twardowski kazał spełnić diabłu swoje 3 życzenia: ożywić konia, znajdującego się na sztyldzie karczmy, wy-kąpać się w święconej wodzie, przez rok mieszkać z pa-nią Twardowską; 2. Diabeł potrafił ożywić konia z sztyldu karczmy, zrobić bicz z piasku, uciec przez dziurkę od klu-cza; 3. Diabeł reaguje bardzo nerwowo: kaszle, poci się, po czym szybko ucieka z kąpeli, otrząsa się z kropel wody święconej, parska; 4. Diabeł nie chciał zamieszkać z panią Twardowską, bo się jej przestraszył; 5. Twardowski był spryt-ny, przebiegły, pomysłowy – potrafił przechytrzyć Diabła; 6. Z legendy dowiadujemy się, że Twardowski zajmował się alchemią, podpisał cyrograf w zamian za magiczne moce. W wierszu mamy informację o stanie cywilnym mistrza Twardowskiego – był żonaty. Utwory różnią się zakończe-niem: w legendzie diabeł porwał z karczmy Twardowskiego, który ostatecznie wylądował na księżycu, w wierszu natomiast Twardowskiemu udało się przechytrzyć diabła i do porwania nie doszło;
1. bicz, 2. krztusić się, 3. godło, 4. siodło, 5. pot bije, 6. wylecieć jak z procy / czmychać;

6. DESZCZYK

- Bohaterem wiersza jest mały deszcz / deszczyk;
- a. Zima: śnieg, przymrozki, duży mróz; b. Wiosna: ciepłe słońce, grad, deszcz ze śniegiem; c. Lato: gorące słońce, ciepły deszcz; d. Jesień: mgła, zimny deszcz, silny wiatr, ulewny deszcz, chmury; (niektóre zjawiska pogodowe mogą występować w kilku porach roku);
3. a. Śnieg prószy; b. Wiatr wieje; c. Grad pada; d. Deszcz pada; e. Słońce świeci; f. Chmury są;
- Wiatr – lekki, silny; Śnieg – gęsty; Burza – gwałtowna, głośna; Deszczyk – wiosenny, drobny; Deszcz – przelotny, ciepły, ulewny;
- bębnic – miarowo stukać; gromka burza – głośna burza; chło-sta – bicie kogoś lub czegoś; siec – uderzać;
- mucha – muszka; kapuśniak – kapuśniaczek; mak – maczek; puch – puszek; kropla – kropelka; śnieg – śnieżek; mróz – mro-zek; wiatr – wietrzyk; chmura – chmurka; mgła – mgiełka;
- Latem świeci słońce i pada deszczyk; Jesienią są chmury i pada zimny deszcz; Wiosną świeci ciepłe słońce i pada wiosenny deszczyk;
- A) 1. tak; 2. nie; 3. nie; 4. nie; 5. nie; 6. tak;
B) Którą porę roku lubi Kasia?; Co widać w ogródku babci?; Co bierze Kasia, kiedy pada pierwszy deszcz?; Dokąd idzie Kasia?;
- a. maleńki, młodzieńki, wodnisty, siwy; b. skacze, kropi, puszy się, fruwa; c. lunąć, rozpluskać się, rozlać się, szyby dziobać;

7. DWA WIATRY

- a. w polu wiał, b. wplątują się w wiatraki, c. sfrunął śniegiem z wiśni kwiat, d. goniał chmury, e. wiatr skoczył, f. w sadzie grał, g. goniał ptaki;
- A) 2, 5, 3, 4;
B) wiatr z sadu: spokojny, cichy, marzycielski, delikatny; wiatr z pola: aktywny, ruchliwy, dynamiczny, nieprzewidywalny, pomysłowy;

RYBY, ŻABY, RAKI CZY RUPAKI?

Złota dziesiątka poezji polskiej na lekcjach języka polskiego jako obcego / drugiego

Klucze do zadań

- wiatr w polu: fiknął kozła, skoczył, zawiał, zakołował, zaszybował, przewrócił się; wiatr w sadzie: liście pieścił, szeleścił, mdlał;
2. b, 3. a, 4. b, 5. a, 6. a;
- A) Drugi wiatr bawił się razem z pierwszym wiatrem i nie był już tak spokojny. Myślę, że oni lubią spędzać razem czas;
B) w polu, w sadzie, dynamiczny i ruchliwy, spokojny i cichy, z pola, z sadu, gonić, spędzać;
- Moim najlepszym przyjacielem jest ... / Moją najlepszą przyjaciółką jest, On / ona ma na imię ..., Lubimy razem ..., Jesteśmy podobni ... / Jesteśmy podobne ...;

8. DYZIO MARZYCIEL

- Dyzio chciałby zjeść waniliowy krem, lody malinowe, stopy ciastek, tort czekoladowy;
- A) marchewkowe, serowe, orzechowe; gruszkowy, kokosowy, cytrynowy, truskawkowy, pomidorowy, śliwkowy;
B) Isabella jest z Włoch, lubi koktajle truskawkowe; Kate jest z Anglii, na śniadanie je jajka sadzone i tosty; John jest z Ameryki, na śniadanie je dużo naleśników z syropem klonowym;
- b) piec; c) smażyć; d) gotować; e) dodawać; f) kroić;
- śniadanie, borówki, obiad, gotuje, pizzę;
- Proszę dodać dwa jajka, następnie wsypać jedną szklanekę mąki, dodać banana, trzy łyżeczki cukru i kostkę masła. Następnie proszę energicznie mieszać;

9. LIST DO LUDOŻERCÓW

- egoista: nie ustępuje miejsca, zgrzyta zębami, jest skąpy, samolubny, nieuprzejmy; altruista: myśli o innych, jest uprzejmy, życzliwy, pomocny, hojny;

- A) 2. nieskąpy, hojny, szczodry; 3. zamknięty, skryty, sekretny, introwertyczny; 4. niesamolubny, altruistyczny, oddany, uczynny; 5. nieuprzejmy, arogancki, butny, nieżyczliwy;
B) 2. szczodry, wspaniałomyślny, ofiarny, wielkoduszny; 3. miły, uprzejmy, serdeczny, przyjazny; 4. dobroczynny, dobry, życzliwy, koleżeński;
- czytać: czytaj, czytamy, czytajcie; wiedzieć: wiedz, wiedźmy, wiedźcie; deptać: deptce, deptc, deptcicie; mówić: mów, mówmy, mówcie; uczyć się: ucz się, uczmy się, uczcie się; zamknąć: zamknij, zamknijmy, zamknijcie;

10. O RUPAKACH

- b) 1. ptaki, 2. kociaki, 3. raki, 4. dzieciaki, 5. mądrale, 6. szafa, 7. półce, 8. boją się, 9. śpią, 10. spotkasz, 11. Nie wiesz, 12. Ziewam;
- b) Rupak to jest taki zwierzak; Rupak jest jak kociak; Rupak jest jak dzieciak; Rupak jest jak motyl; Rupak jest jak krokodyl; Rupak jest jak rak;
- mądry jak sowa; cwany jak lis lub przebiegły jak lis; zły jak wilk; uparty jak osioł lub głupi jak osioł; głupia jak małpa strachliwa jak myszka; uparty jak kozioł;
- A) 1. tak, 2. nie, 3. tak, 4. nie, 5. tak, 6. nie;
B) dzieciak, motyl, krokodyl, rak;
C) Rupaki mieszkają w różnych kątach; Rupaki mieszkają za szafą; Rupaki mieszkają w szufladzie; Rupaki mieszkają na półce; Rupaki mieszkają w wózek dla lalki;
1. Rupaki nie lubią jeść sera; 2. Rupaki zawsze tańczą kozaka; 3. Rupaki śpią w kaloszach; Rupaki zawsze biorą kąpiel w kaloszach; 5. Rupaki można spotkać w kuchni albo w łazience;

Pomysł wykorzystania wierszy w dydaktyce dzieci i młodzieży należy uznać za innowacyjny. Do tej pory autorzy materiałów dla tej grupy odbiorców ograniczali się wyłącznie do tekstów preparowanych glottodydaktycznie. Kierunek wprowadzania uczniów w świat języka polskiego z poezją w tle jest czymś, co powinno realizować się także w pracy z dorosłymi, pod warunkiem, że zostaną dobrze wybrane utwory literackie.

A tak jest w przypadku „Złotej dziesiątki...”. Z ogromnych zasobów literatury przeznaczonej dla najmłodszych autorki wybrały teksty, które oprócz walorów artystycznych mają także walory glottodydaktyczne. Są to: „Na wyspach Bergamutach” oraz „Ryby, żaby i raki” Jana Brzechwy, „Pan Bałagan” Wandy Chotomskiej, „Śniadanko baranka” Doroty Gellner, „Pani Twardowska” Adama Mickiewicza, „Deszczyk (Kapuśniaczek)”, „Dyzio Marzyciel” oraz „Dwa wiatry” Juliana Tuwima, „List do ludożerców” Tadeusza Różewicza oraz „O Rupakach” Danuty Wawiłow. [...]

Zamiast nudnych, wykonywanych mechanicznie ćwiczeń gramatyczno-leksykalnych uczniowie, pracując ze „Złotą dziesiątką...”, mogą aktywnie i w urozmaicony sposób wykorzystywać wcześniej zdobyty bagaż językowy. [...] Każdy nauczyciel, który będzie korzystał z zestawu „Złotej dziesiątki...”, na pewno doceni to, że do każdego wiersza zostały przygotowane różnorodne gry językowe wspomagające nie tylko pracę z tekstem literackim, ale także aktywizujące uczniów językowo.

Z recenzji dr Beaty Katarzyny Jędryki

Komplet materiałów dydaktycznych obejmuje **dziesięć scenariuszy zajęć z języka polskiego jako obcego / drugiego dla uczniów w klasach IV–VIII szkoły podstawowej na poziomach A1–B2** według skali Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (por. *CEFR Companion Volume, Programy nauczania języka polskiego jako obcego*).

W materiałach wykorzystano popularne utwory polskich poetów, z którymi uczniowie mogą spotkać się w szkole. Poezja stanowi pretekst do nauki języka, a także kontekst do rozwijania kompetencji kulturowych. Opracowane ćwiczenia kształcą sprawność rozumienia tekstów, mówienia i pisania w zakresie języka ogólnego z elementami **języka edukacji szkolnej**. Autorzy proponują aktywizujące techniki uczenia (się) z myślą o rozwoju **kompetencji komunikacyjnych, międzykulturowych i kluczowych kompetencji w edukacji w XXI wieku**. Pakiet edukacyjny zawiera:

- 👉 karty pracy ucznia,
- 👉 scenariusze zajęć ze wskazówkami dla nauczyciela,
- 👉 gry i zabawy dydaktyczne opracowane do każdego scenariusza.

